130495
УзССР Давлат китоб палатаси
Респ. китоб палатаси УзССР

Илм – ўзни билмакдир

МАЪРИФАТ

MARIFAT

معرفت

Халқ зиёлилари газетаси

1931 йилдан чиқа бошлаган

1995 йил 5 апрель, чоршанба

Баҳоси сотувда эркин нархда.
14 (6660)

Ўзбекистон — Молдова

ҲАМКОРЛИКНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ ЯРАТИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов шу йил 30-31 март кунлари Молдова Республикаси Президенти Мирча Снегур таклифига биноан бу мамлакатда давлат ташрифи билан бўлди. Икки давлат байроқлари билан безатилган Кишинёв аэропортида ҳурматли меҳмонни Молдова Президенти, бошқа расмий кишилар ҳурмат-эҳтиром билан кутиб олдилар, юксак мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди, Ўзбекистон ва Молдова Давлат мадҳиялари янгради.

Ташрифнинг биринчи куниёқ ҳар икки мамлакат ўртасида ўзаро савдо, иқтисодий, маданий ҳамкорликни ривожлантириш масалаларига бағишланган ҳукуматлараро битимларни имзолаш маросимлари бўлиб ўтди.

Тор доирадаги суҳбатдан сўнг Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов ва Молдова Республикаси Президенти М. Снегур кенгайтирилган таркибда давлат тантаналари саройида музокаралар ўтказишди ва унинг ниҳоясида икки давлат бошлиқлари томонидан ўзаро ҳамкорликка оид қўшма ҳужжатлар ҳам имзоланди.

Президентларнинг журналистлар билан учрашувида музокара якунлари хусусида сўз борди. Улар оммавий ахборот воситалари вакилларини қизиқтирган саволларга жавоб бердилар. Шу куни ҳар икки мамлакат Президентлари Молдова халқ хўжалиги тармоқлари, йирик саноат корхоналари раҳбарлари ҳамда тадбиркорлари билан учрашдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов ташрифнинг иккинчи куни Молдова парламенти раиси П. Лучинский ва парламент қўмиталари раҳбарлари билан суҳбатлашди. Бу ерда ҳар икки мамлакат парламентлариаро алоқаларни ривожлантириш муҳим аҳамиятга эгалиги таъкидланди.

31 март куни Ўзбекистон раҳбари ва унга ҳамроҳлик қилган делегацияни расмий кузатиш маросими ҳам тантанали ўтказилди.

Умуман, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Молдова Республикасига ташрифи ғоят самарали бўлди. Бу ташриф икки мамлакат ўртасида ўзаро дўстликнинг, иқтисодий, сиёсий, маданий ҳамда илмий соҳалардаги ҳамкорликнинг ҳуқуқий асосларини яратди деб айтиш мумкин.

9 апрель — Амир Темур таваллуд топган кун

Ассалом, бобожон,
буюк саркарда,
Қошингдан ўтамиз ҳар
субҳидам чоғ.
Сен эса ҳамиша тиксан
эгарда,
Шарқнинг ўртасида
турибсан уйғоқ.

Тушимизда сабоқ берарсан
ҳар тун,
Исминг-ла тил топар
гўдаклар ҳар тонг.
Эл қаддин тиклади сен
туғилган кун,
Юракдан жой бердик,
эй, соҳибқирон...

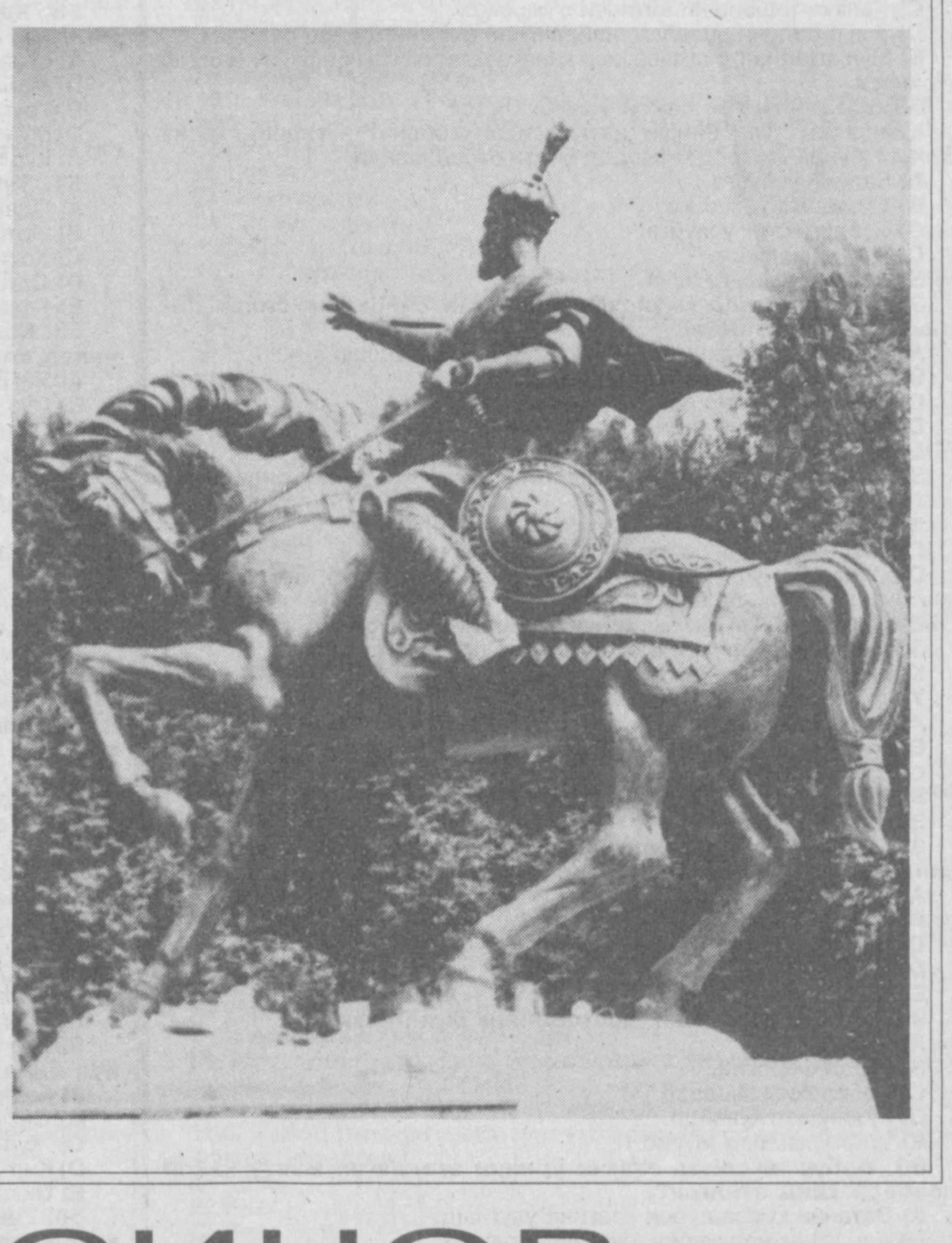

Абитуриентлар диққатига!

ҲУРФИКРЛИК САРИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясида сўзлаган маърузасида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов таъкидлаганидай, «биз иқтисодий ўнгланиш, иқтисодий тикланиш, иқтисодий ривожланишни маънавий ўнгланиш, маънавий покланиш, маънавий юксалиш ҳаракатлари билан тамомила уйғун бўлишини истаймиз». Бу мақсадга эришмоқнинг йўлларидан бири — маърифат, унинг ҳаққоний ва адолатли бўлмоғидир.

Яқинда Вазирлар Маҳкамасида 1994 йилда олий ўқув юртларига киришдаги тест синовлари якунлари муҳокама қилинди. Ушбу усулнинг самарадорлиги ва омилкорлиги таъкидланди, айни пайтда уни ташкил этиш ҳамда ўтказишга доир қатор эътироз ва таклифлар билдирилди. 1995 йил ўқув юртларига кирувчилар учун тестларни (савол ва жавобларни) ошкора чоп этишга қарор қилинди.

Қайси сабабларга кўра бундай қадам қўйилди?

Биринчидан, ҳар гал кириш имтиҳонлари олдидан ўзига хос «илм» қаллоблари пайдо бўлади, улар ўзларининг гўё «тест сирлари»га даҳлдорлиги, «танлов марказида одами бор»лигини айтиб, «тайёр жавоблар» билан чайқовчилик қиладилар, бойлик орттирадилар. Бундай ясама «тестлар»нинг аксарияти сохта ва яроқсиз бўлиб, бўлғуси талабаларни чалғитади, мўлжалдан адаштиради.

Иккинчидан, айнан шу пайтда ҳар хил «репититор» аталмиш нусхалар майдонга тушадилар ва шўрлик ота-оналарнинг чўнтагидан катта пул эвазига болаларни тест синовига «михдай» тайёрлашга киришадилар. Улар кўпинча бечора кечаги ўқувчининг миясини «олий илм»нинг мураккаб масалалари билан тўлдириб ташлайдилар, одатда бу «билим»лар олий ўқув юртларига киришда асқотмайди. Зеро, тест савол-жавоблари абитуриент мактабда ўрганилган билимлар доирасида бўлиши шарт. Ундан мактаб дастуридан ташқари нарсаларни талаб қилиш — ноинсофлик ва мантиқсизлик бўларди, чунки бундай мураккаблаштириш унинг илм сари йўлига маълум сунъий тўсиқларни қўяди.

Учинчидан, тест савол-жавобларини олдиндан эълон қилиш уларни назардан ўтказиш, хатоларини аниқлаш (хато ҳаммада ҳам бўлиши мумкин) имконини беради. Қабул имтиҳонлари ўтаётганда, ундан кейин аниқланган хато абитуриентларга қимматга тушиши турган гап. Ҳозир кўпсонли зиёлилар, ўқитувчилар, олимлар, шунингдек, ўқувчиларнинг бу савол-жавоблар ҳақидаги фикрини билиш имкони бор.

Тўртинчидан, расман эълон қилинаётган тест савол-жавоблари экспертлар таҳлилидан ўтган ва Республика талаба танлови маркази (ТТМ) маълумотлар банкига киритилган, шунинг учун улар абитуриентлар ўрганиши ва тайёрланиши учун муносибдир, мўътабар манбадир. Бу йил олий ўқув юртларига кирувчилар учун тест синовлари айнан шу савол-жавоблар асосида ўтказилади.

Албатта, абитуриент бу савол-жавобларни қуруқ ёдлаб олиб, ўқишга кириши мумкин, деган хавотирлар ҳам айтилмоқда.

Бундай хавотирларга шундай жавоб бериш лозим. Биринчидан, савол-жавоблар кўп, бир неча минг — уларни ёдлаш учун ғаройиб, ноёб хотира керак. Агар шундай абитуриент бўлса, унинг ўзиёқ қимматли, талаба бўлишга лойиқдир. Иккинчидан, шу савол ва шу жавобларни сақлаб қолганда ҳам, саволга берилган жавоблар ўрнини алмаштиришнинг ўзиёқ абитуриентни тўғри жавобни излашга мажбур қилади. Шундай қилиб, у барибир ягона ҳаққоний жавобни билиши шарт.

Тест савол-жавобларининг ўқув юртларига кирувчилар учун олдиндан эълон қилиниши — жуда одил ва инсонпарвар қадамдир. Президентимиз айтганидай, «ёшларда шижоат бор, янгиликка интилиш бор, ихтиро қилишга, кашфиёт яратишга иштиёқ бор. Лекин уларнинг олдида катта бир тўсиқ турибдики, бу тўсиқни баъзан замбарак ўқи билан ҳам отиб қулатиб бўлмайди. Бу тўсиқнинг номи — бюрократия, таъмагирлик, маҳаллийчилик, уруғчилик». Ўйлаймизки, тест савол-жавобларини чоп этиш олий ўқув юртларига кириш теварагида бўладиган қаллобликлар, уруғ-аймоқчилик ва чайқовчиликларга қарши шундай «замбарак ўқи» бўлажакдир.

Илк тест савол-жавобларини газетамизнинг ички саҳифаларида ўқийсиз.

7 апрелда Жиззах шаҳрида Ўзбек тили доимий анжуманининг учинчи йиғини ўз ишини бошлайди

ТИЛ — МАЪНАВИЯТ КЎЗГУСИ

Ж. Ғ. ЙЎЛДОШЕВ,
Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири

Ўзбек тили ўз қонуний мақомига эга бўлганига беш йилдан ошди. «Давлат тили тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши ўз-ўзидан халқ таълими ходимлари, хусусан, она тили ва адабиёти ўқитувчилари, тил мутахассислари зиммасига катта масъулият юклади, яъни она тили таълимини такомиллаштириш, мазмунан янгилаш борасида олиб борилаётган ишларни жадаллаштириш вазифасини қўйди.

Қонун қабул қилингандан бери халқ таълими тизимида уни амалиётга жорий этиш бўйича бир қатор ибратли ишлар амалга оширилди. Жумладан, 5,9-синфлар учун она тилидан муқобил дастур ва дарсликлар яратишга киришилди. Натижада 1993 йилга қадар мактаб она тили курси юзасидан беш хил дастур ёзилди ва улар муҳокама учун «Она тилидан муқобил дастурлар» номи билан нашр қилинди. Янги дастур асосида ёзилган 5,9-синфлар учун «Она тили» дарсликлари мактабларда синаб кўрилмоқда.

Жойларда таълим сифатини ошириш мақсадида кенг миқёсда изланишлар олиб борилаётир. Жумладан, Бухоро вилоят халқ таълими бошқармаси, Бухоро давлат университети, вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш институти ҳузурида жамоатчилик асосида «Она тилидан таълим мазмунини янгилаш» тажриба майдончаси фаолият кўрсатмоқда. Тажриба майдончаси фаолиятига етук тилшунос ва методист-олимлар — филология фанлари доктори, профессор Ҳ. Неъматов, педагогика фанлари доктори, профессор А. Ғуломовлар раҳбарлик қилишаяпти. Тажрибаларнинг илк натижалари бир қатор маърузалар, илмий тадқиқотлар ҳамда «Она тилидан таълим мазмунини янгилашнинг асосий йўналишлари» каби методик қўлланмаларда ўз ифодасини топди. Тажриба майдончасида умумтаълим мактабларининг 5,9-синфлари учун янги мазмундаги дарсликлар тузиш устида ҳам жиддий иш олиб борилаяпти.

Маълумки, энг муҳим ишлардан бири — «Ўзбек мактабларида она тилини ўқитиш концепцияси» ишлаб чиқилди ва Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан маъқулланди. Бугунги кунда она тили таълими мазмунини янгилаш борасидаги барча саъй-ҳаракатлар ана шу концепция мақсади ва вазифаларидан келиб чиқилган ҳолда олиб борилмоқда.

Ўтган давр мобайнида «Давлат тили тўғрисида»ги Қонунни ҳаётга татбиқ этиш борасидаги энг эътиборга лойиқ тадбирлардан яна бири республикада «Ўзбек тили таълимини такомиллаштиришнинг долзарб масалалари» доимий илмий методик анжуманининг таъсис этилиши бўлди. Анжуман беш йилдан бери фаолият кўрсатиб келаётгани ва бу даврда Самарқанд (1991 йил) ва Қаршида (1993 йил) йиғинларини ўтказиб, она тили таълими мазмунини янгилаш юзасидан олиб борилаётган ишларни мувофиқлаштириб турувчи бир марказ вазифасини ўтаётгани таҳсинга лойиқдир. Унинг навбатдаги учинчи йиғини Жиззахда ўтади.

«Давлат тили тўғрисида»ги Қонун бевосита бошқа ўқув фанлари мазмунини ҳам давр талаб-эҳтиёжлари асосида янгилаш вазифасини қ ймоқда. Шу маънода «Ўзбек адабиёти» ўқув фанидан янги дастур ва дарсликлар яратилди. Мазкур дарсликлар аввал амалда бўлган «Ватан адабиёти» дарсликларидан ўз мазмун-мундарижасига кўра жиддий фарқ қилади. Улардан ўзбек халқининг бой ва ранг-баранг халқ оғзаки ижодиёти, кўпминг йиллик тарихи мобайнида яратилган асарлар ўрин олган. Уларнинг аксарияти ўқувчилар ёши, иқтидорига мос бўлиб, ўғил-қизларни қадриятлар асосида юксак маънавий-ахлоқий тарбиялашга хизмат қилади, деб ўйлаймиз.

Ҳозирги кунда ўрта ва олий педагогика ўқув юртларида ўзбек тили ва адабиёт таълимини такомиллаштириш ҳамда янгилашга доир ишлар ҳам жадал олиб борилмоқда. Шунингдек, таълим бошқа тилда олиб бориладиган барча олий ва ўрта махсус ўқув юртларида, умумтаълим мактабларида Давлат тилини ўқитишга ҳам жуда катта эътибор берилаётир. Ана шу мақсадда «Таълим бошқа тилда олиб бориладиган синф (гуруҳ)ларда ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш концепцияси» яратилиб, Халқ таълими вазирлиги ҳайъати томонидан маъқулланди.

Республикада истиқомат қилаётган русийзабон халқларнинг Давлат тилини ўрганиши учун янада кўпроқ имконият яратиш, шу муносабат билан мактаблар, мактабгача тарбия ва мактабдан ташқари муассасалардаги ўзбек тили таълимини янада яхшилаш ва такомиллаштириш, улар учуң янги дастур, дарслик ва бошқа ўқув қўлланмаларини яратиш, Давлат тилига жадаллаштириб ўргатишнинг зарур методикасини тезкорлик билан ишлаб чиқиш, бу муҳим ишга шу соҳа мутахассисларининг кенг ва фаол иштирок этишларини рағбатлантириш мақсадида республика очиқ танлови эълон қилиниб, натижалари якунланди.

Педагогика ўқув юртларида ўзбек тили дарс соатлари кўпайтирилди. Ўзбек тили бўйича йирик мутахассислардан муаллифлар гуруҳи тузилиб, ўрта ва олий педагогика ўқув юртлари учун дарслик ҳамда қўлланмалар яратиш устида иш олиб бормоқда. Шунингдек, ҳунар-техника таълими тизимида ҳам Давлат тилини жорий этиш бўйича бир қатор ишлар қилинмоқда. Чунончи, халқ хўжалиги учун Давлат тилида иш юритадиган машинистка-котиба, стенографисткалар тайёрлаш учун Тошкент шаҳридаги Ҳ. З. Калонов номли олий ҳунар билим юрти негизида ўқиш жараёнини методик таъминлаш маркази ташкил қилинган. Республикада илк бор Давлат тилида халқ хўжалигининг 5 йўналиши бўйича 87 касбни ўз ичига олган ўқув ва мавзуий режаларининг тўрт тўплами ҳозирланиб, чоп этилди.

Умуман, халқ таълими тизимида олиб борилаётган кенг миқёсли ишлар билан бир қаторда ҳал этиладиган муаммолар ҳам талайгина. Жиззахда ўтадиган «Ўзбек тили таълимини такомиллаштиришнинг долзарб масалалари» доимий илмий-методик анжумани ана шу муаммоларни ҳал этиш йўлларини аниқлашга катта ёрдам беради, албатта.

Зотан, ўсиб келаётган ёш авлоднинг она тилини пухта ўрганишини таъминлаш, уларда Давлат тилига ҳурмат ва эҳтиромни шакллантириш билан элпарварлик, ватанпарварлик туйғусини таркиб топтириш, бу йўлда таълимнинг янги-янги усулларини излаш ва жорий этиш энг муҳим вазифалардандир. Чунки тил халқ маънавияти кўзгуси эканлигини, келажак авлод шу маънавият чашмасидан баҳраманд бўлишини бир зум ҳам унутмаслигимиз зарур.

СИНОВ

Пойтахтимизнинг энг гўзал ва шоҳона саройларидан бири А. Навоий номидаги театр биноси байрам тусини олди.

Истеъдодли актёрлар Муҳаммадали Абдуқундузов ва Нодирбек Сайфуллаевлар тантана бошланганлигини эълон қилишди.

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан Иқтидорли болаларнинг республика IV слёти ўз ишини бошлади.

Тантананинг расмий қисмида республика халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев маъруза қилди.

Сўнгра республика ўқувчилар саройида ташкил этилган «Чаман» дастаси ўзининг ҳисобот концерт дастурини намойиш этди. Концерт ўзбек санъатида ёрқин из қолдирган халқ артистлари М. Турғунбоева, И. Оқилов, Б. Зокировлар хотирасига бағишланди.

Тадбирда Ўзбекистон халқ таълими вазири ўринбосари Й. Саиджонов, таниқли санъаткорлар Қ. Миркаримова, Н. Мадраҳимова, Т. Жўраев, М. Имомова, А. Азимов, шоир, адиблардан Тоҳир Малик, Х. Тўхтабоев, С. Барноев ва бошқалар иштирок этдилар.

Иккинчи куни жараён республика ўқувчилар саройида, «Нафис санъат» мактабида, республика ёш саёҳатчи ўлкашунослар ижодиёти марказида кечди.

Республика ўқувчилар саройида иқтидорли болалар олти шўъбага бўлиниб фаолият кўрсатдилар. Ёш қаламкашлар шўъбаси келгусида ўзбек адабиётига умидли ёшлар кириб келаётганлигидан воқиф этди. Тасвирий санъат шўъбасида мусаввирлик санъатига меҳри баланд болалар ўзини кўрсатди. Миллий каштачилик шўъбасида эса миллий ўзбек каштачилиги ва зардўзлигининг моҳир чеварлари борлиги маълум бўлди. Ҳайкалтарошлик шўъбасидаги лойдан ва чиннидан ясалган мўъжазгина ҳайкалчалар келгусида ёш ҳайкалтарошларнинг истиқболи порлоқ эканлигига умид уйғотди. Наққошлик ва ўймакорлик шўъбалари ҳам истеъдодли ижодкорларни кашф этди десак муболаға бўлмайди.

Куннинг иккинчи ярмида ғолиблар аниқланди. Ёш қаламкашлар орасидан сурхон қизи Сафартош Шоймардонова, миллий каштачилик бўйича наманганлик Каромат Шаҳобиддинова, тасвирий санъатда андижонлик Илҳом Отабоев, ёғоч ўймакорлик бўйича тошкентлик Нурмат Орифжонов, наққошликдан тошкентлик Рустам Мирсоатов, ҳайкалтарошлик бўйича қорақалпоғистонлик Рашид Генжебековлар биринчи ўринни эгаллаб, ғолиб бўлдилар.

«Нафис санъат» мактабида ҳам кураш ғоят қизғин ўтди. Бу ерда ёш техниклар ҳамда экология ва табиатшуносликка доир икки йўналишда иш юритилди.

Ёш техниклар тўрт шўъбага бўлиниб иш кўрдилар. Натижада миллий ҳунармандчилик бўйича тошкентлик Жасур Ортиқов, ёш тадбиркорлик бўйича тошкентлик Ирина Балабушенко, бошланғич техник моделлаштириш бўйича бухоролик Денис Савельевлар биринчи ўринга сазовор бўлдилар.

Экология ва табиатшуносликдан ҳам танлов олиб борилди. Инсон ва табиат, экология ва саломатлик, болалар — қишлоқ хўжалигига, экология мавзуидаги шўъбалар иши натижасида сурхондарёлик Мастура Пирматова, фарғоналик Дурдона Муродова, наманганлик Бобур Неъматов, Ёқутхон Камоловалар ғолиблик тожини кийдилар.

Республика ёш саёҳатчи ўлкашунослар ижодиёти марказида иқтидор соҳиблари тўрт шўъбага бўлиниб, ўз билимларини намойиш қилдилар. Бу ерда ҳам ўқувчилар тест синовидан ўтдилар ва амалий ишларини кўрсатдилар. Пировардида фарғоналик Нилуфар Қодирова «Ёш ўлкашунос — санъатшунос, этнограф» мавзуида, андижонлик Барно Нўъмонова «Ёш адабиётчи ўлкашунос», наманганлик Юлдуз Эргашева «Ёш географ ўлкашунослар», андижонлик Барно Охунова эса «Ёш тарихчи» мавзуида слёт ғолиби бўлдилар.

Слётнинг учинчи куни — тантанали ёпилиш маросимида ғолиблар эълон қилинди. Вазир Ж. Ғ. Йўлдошев слёт ғолибларини қутлади ҳамда ҳар бир слёт қатнашчисига вазир ташаккурномасини тақдим этди. Ғолибларга эса «Иқтидорли болалар слёти ғолиби» кўкрак нишонини ва гувоҳномасини топширди.

Слётдан сўнг ғолиблар вазирликда қабул қилиниб, улар билан қизиқарли суҳбат ўтказилди.

Шарофат ИСКАНДАР қизи.

Иқтидорли болалар IV республика слёти

«Маърифат» хабарлари

ИҚТИСОДИЙ БИЛИМЛАР КУНИ

Бозор иқтисоди шароитида ёшларимизга иқтисодни ўргатишда «Иқтисодий билим асослари» фанининг аҳамияти беқиёс бўлаяпти. Андижон индустриал-педагогика техникумида ҳам бу муҳим фанни ёшларга пухта ўргатиш бош масалалардан бирига айланган. Шу боисдан ҳам ҳар бир дарс ва ишлаб чиқариш соати таҳлил этиб борилади. Яқинда эса техникум маъмурияти ва касаба уюшмаси қўмитасининг алоҳида буйруғига кўра ҳафтанинг бир куни бевосита «Иқтисодий билим асослари» фани куни деб эълон қилинди. Бундай тадбирнинг қўлланганлиги талабалар учун ҳам, педагогик жамоа учун ҳам кони фойдалигига шубҳа йўқ.

Ш. КЕЛДИЕВ.

АТТЕСТАЦИЯ— ДАВР ТАЛАБИ

Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонунида «Ўқитувчиларни аттестациядан ўтказиб туриш, жамоада ишчанликни, ташаббускорликни шакллантиришга ёрдам беради...» деган иборалар бор. Шаҳрисабз туманидаги 20-ўрта мактабда қонунни босқичма-босқич амалга оширишга жиддий аҳамият бериб келинаяпти. Шу кунгача жамоанинг 30 нафар ўқитувчиси қайта аттестациядан ўтказилди.

Шуни таъкидлаш керакки, қайта аттестациядан сўнг педагогик жамоада изланиш, ташаббускорлик ва яратувчанлик, ёшлар билан ишлаш янада жонланди. Чунончи, Норой Норова, Малика Раҳмонова, Фазилат Эшниёзова, Малоҳат Норова сингари фан фидойилари ўзларининг изланиш ва янгиликлари билан билим масканида ўрнак кўрсатаяптилар.

Н. ҲАЙИТОВ.

Ўзбекистон Республикаси Олий ўқув юртларига кирувчилар учун тест савол-жаволари

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ

1. Ўзбек тили қариндошлик даражасига кўра қайси тиллар гуруҳига мансуб?
A) Роман тиллари гуруҳига.
B) Мўғул тиллари гуруҳига.
C) Ҳинд-европа тиллари оиласига.
D) Эрон тиллари гуруҳига.
E) Туркий тиллар гуруҳига.

2. Адабий талаффуз қоидалари тилшуносликнинг қайси бўлимида ўрганилади?
A) Этимология.
B) Морфология.
C) Лексикология.
D) Орфоэпия.
E) Орфография.

3. Қандай товушлар жарангли ундошлар дейилади?
A) Нутқ органларида тўсиққа учрамайдиган товушлар.
B) Шовқин ва ун(овоз)дан ҳосил бўлган товушлар.
C) Фақат шовқиндан ҳосил бўлган товушлар.
D) Фақат ун(овоз)дан ҳосил бўлган товушлар.
E) Ёлашган товушлар (графемалар).

4. Қайси қатордаги отларга эгалик қўшимчаси қўшилганда, иккинчи бўғиндаги унли тушиб қолади?
A) Пичоқ, қулоқ.
B) Ўрин, сингил.
C) Эшик, этик.
D) Ўрик, челак.
E) Қаймоқ, тирноқ.

5. Синоним қўшимчалар билан ясалган сўзлар берилган қаторни топинг.
A) Бехабар-хабарсиз, серсавлат-басавлат.
B) Кучли-кучсиз, баракали-бебарака, фойдали-бефойда.
C) Ишчи, ишла, ишчан, ишлаш.
D) Мазмундор, савлатдор, мулкдор.
E) Кўчма, сочма, бурама.

6. Фақат ясама сўзлар берилган қаторни топинг.
A) Дарахтлар, кўкроқ, болагина.
B) Ишларимиз, гулзорни, орзулар.
C) Теримда, сўзла, бефойда.
D) Оқиш, ўқиган, китобча.
E) Бешёғоч, пахтадан, ўқидилар.

7. Қўшимчаларнинг вазифасига кўра турлари қайси қаторда тўлиқ берилган?
A) Сўз ясовчи, шакл ясовчи, сўз ўзгартувчи.
B) Содда қўшимчалар, мураккаб қўшимчалар.
C) Олд қўшимчалар, сўнг қўшимчалар.
D) Келишик қўшимчалари, эгалик қўшимчалари.
E) Синоним қўшимчалар, антоним қўшимчалар.

8. Грамматиканинг таркибий қисмлари кўрсатилган қаторни топинг.
A) Фразеология ва диалектология.
B) Фонетика ва орфография.
C) Орфография ва орфоэпия.
D) Морфология ва синтаксис.
E) Лексикология ва лексикография.

9. Қайси қаторда фақат ёрдамчи сўз туркумлари берилган?
A) Тақлид ва ундов сўзлар, феъл.
B) Феъл, юклама, равиш.
C) От, сифат, феъл.
D) Сон, олмош, боғловчи.
E) Кўмакчи, боғловчи, юклама.

10. Мавҳум отлар берилган қаторни топинг.
A) Бахт, китоб, олма.
B) Армия, халқ, пода.
C) Озодлик, туйғу, севги.
D) Бола, сув, садоқат.
E) Қария, гул, пахтакор.

11. Қайси қаторда соф кўплик маъноси ифодаланган?
A) Дадамлар келдилар.
B) Тилларим ачишиб кетди.
C) Москваларни томоша қилиб келдим.
D) Соат бешларда бораман.
E) Мен гулларни тердим.

12. Фақат ясама сифатлар кўрсатилган қаторни топинг.
A) Яхшироқ, бахтли, очкўз.
B) Бадавлат, очиқ, одобли.
C) Эртапишар, салқин, яшил.
D) Оқимтир, ақлли, сахий.
E) Ҳаворанг, бемаза, қизил.

13. Баъзан ўйлаб дейман, не бўларди гар,
Қудратин кўргазса табиат ҳассос.
Ушбу мисраларда олмошнинг қайси тури қўлланган?
A) Сўроқ олмоши.
B) Кишилик олмоши.
C) Кўрсатиш олмоши.
D) Белгилаш олмоши.
E) Бўлишсизлик олмоши.

14. Қайси қаторда мажҳул нисбат (даража)даги феъл қўлланган?
A) Мусича болаларига озор етказдирмади.
B) У китобни ўқиди.
C) Салим муздек сувда ювинди.
D) Ерлар ҳайдалди.
E) Улар чолнинг гапларига завқланиб кулишдилар.

15. Тенг боғловчиларнинг маъно муносабатига кўра турлари қайси жавобда берилган?
A) Тенг боғловчилар, эргаштирувчи боғловчилар.
B) Сабаб боғловчилар, шарт боғловчилар, чоғиштирув боғловчилар.
C) Якка боғловчилар ва такрорий боғловчилар.
D) Бириктирувчи боғловчилар, зидловчи боғловчилар, айирувчи боғловчилар.
E) Тенг боғловчилар маъно муносабатига кўра турларга бўлинмайди.

16. Қалқон кўтарган жангчини учратдим-у, лекин китоб ушлаганини кўрмадим.
Ушбу гапдаги сифатдошлар қайси қаторда берилган?
A) Ушбу гапда сифатдош қўлланилмаган.
B) Қалқон, китоб.
C) Кўтарган, ушлаган.
D) Жангчини.
E) Учратдим, кўрмадим.

17. Қайси жавобда отли бирикма берилган?
A) Жўшиб куйлади.
B) Чиройли шаҳар.
C) Вазифани бажариб.
D) Китобни ўқидим.
E) Оғир хўрсинмоқ.

18. Қайси қаторда кўрсатилган хусусият гапга хос эмас?
A) Гап икки ёки ундан ортиқ сўзлардан иборат бўлади.
B) Гап тугалланган оҳанг билан айтилади.
C) Тугалланган оҳанг билан айтилганда биргина сўздан ҳам гап ҳосил бўлади.
D) Одатда гапда ҳоким сўз олдин тобе сўз кейин жойлашади.
E) Гап орқали нисбий тугалланган фикр ифодаланилади.

19. Қайси сўз туркумлари ёрдамида сўзлар ўзаро грамматик боғланади?
A) Тақлид сўзлар, ундов сўзлар.
B) От, сифат, сон.
C) Феъл, равиш.
D) Кўмакчи, боғловчи.
E) От, олмош.

20. Гаплар ҳис-туйғуни ифодалашига кўра қандай турларга бўлинади?
A) Буйруқ гап, ундов гап.
B) Ундов гап, ҳис-ҳаяжон гап.
C) Сўроқ гап, риторик сўроқ гап.
D) Ҳис-ҳаяжонли гап, ҳис-ҳаяжонсиз гап.
E) Дарак гап, сўроқ гап.

21. Жавобларнинг қайси бирида «бойлик» сўзи эга вазифасида қўлланган?
A) Бойлигингга ишонма, билимингга ишон.
B) Соғлигим — бойлигим.
C) Бойлигим — соғлигим.
D) Пахта халқ бойлигидир.
E) Бойлик орттиришга ружу қилмоқ ёмон одат.

22. Қуйидаги гапда ажратилган бўлакларнинг қайси тури иштирок этган?
У сойда, қўш ёнғоқнинг тагида, оппоқ қорга кўмилиб узоқ турди.
A) Ажратилган ҳол.
B) Ажратилган аниқловчилар.
C) Ажратилган бўлаклар иштирок этмаган.
D) Ажратилган изоҳловчилар.
E) Ажратилган тўлдирувчилар.

23. Шарт эргаш гапли қўшма гап берилган қаторни топинг.
A) Буғдой уч кунда етилса, якшанбада сумалакни бошлаймиз.
B) Қаерда интизом бўлмаса, у ерда иш ҳам бўлмайди.
C) Қуёш ботса ҳамки, болалар келмади.
D) Кимнинг билими кучли бўлса, унинг орзулари амалга ошади.
E) Ҳой қизлар, шартим шуки, кетгунча ашула қилиб кетасанлар.

24. Бириктирувчи боғловчили боғланган қўшма гап қайси жавобда берилган?
A) Отнинг ёлига ёпишиб қорнига тепди ва от уни қирга томон олиб кетди.
B) Собир Ўктамни қолишга қистади, лекин у унамади.
C) Гоҳ бўриларнинг увиллашлари, гоҳ чўпонларнинг бақирган товушлари эшитилар эди.
D) Елга тупурма, бетингга қайтади.
E) Қизиғи шуки, мен уни танимай қолдим.

25. Қайси қатордаги кўчирма гапда тиниш белгилари хато қўлланган?
A) «Тўғри сўз, — деди Карим ака, — тошни ёради».
B) У мени кузатиб қўяркан: «Гулга қарздормиз», — деди яна ҳазиллашиб.
C) «Гапирасизми?» — деди Сидиқжонни секин туртиб, — «Бўлмаса опам гапирсинлар».
D) У қичқирди: «Кетинглар!»
E) «Тойча бўлсак ҳам от изидан боряпмиз», — жавоб берди Жўра.

26. Қайси жавобда кўп маъноли сўзни омонимлардан фарқловчи асосий хусусият берилган?
A) Кўп маънолилик мустақил сўз туркумларига хос.
B) Кўп маънолилик ҳодисаси сўзнинг маъносига хос ҳодисадир.
C) Кўп маъноли сўзлар маъноси гапда намоён бўлади.
D) Кўп маъноли сўзлар қанча маънога эга бўлмасин, бу маънолар ўзаро боғланган бўлади.
E) Кўп маъноли сўзлар гап бўлаклари бўла олади.

27. Тилшуносликка оид атамалар берилган қаторни топинг.
A) Феодализм, капитализм, жамият.
B) Товуш, сўз, гап, боғловчи.
C) Аруз, ғазал, туюқ, ҳикоя.
D) Куч, масофа, оптика, товуш.
E) Футбол, кураш, самбо.

28. Қайси жавобда архаизмлар таърифи тўғри берилган?
A) Шевага хос сўзлар.
B) Янгилик белгиси сезилиб турадиган сўзлар.
C) Маълум соҳага оид тушунчаларни англатувчи сўзлар.
D) Ҳозирги кунда мавжуд нарса-ҳодисаларнинг эскириб қолган атамалари.
E) Ҳозирги кунда йўқ нарса-ҳодисаларни билдирувчи сўзлар.

29. Қайси қатордаги гапда жаргон сўз қўлланган?
A) Шатранжнинг ватани Ҳиндистон эканлиги оламга аён-ку!
B) Қизга шайтон арава минишни ким қўйибди.
C) Қанақа ташвишни айтяпсиз, оқсоқол?
D) У ҳар балони эплайди, найрангдан шайтонга дарс беради.
E) Муллажиринг бўлмаса, ҳар қанақа мавсум ҳам бефайзу белутф кўринади.

30. Қуйидаги гап қайси услубга хос?
Кўмирнинг тўла ёниши натижасида карбонат ангидрид ҳосил бўлади, бунда углерод кислород билан оксидланади.
A) Бадиий услубга.
B) Сўзлашув услубига.
C) Публицистик услубга.
D) Илмий услубга.
E) Расмий услубга.

31. Қайси гапда «мўйсафид» сўзини синоними билан алмаштириб бўлмайди?
A) Чол ҳассага таяниб, секин-секин қадам ташлар эди.
B) Кексалар билан маслаҳатлашдим.
C) Нуроний чоллар давра тўрида.
D) Унинг оти анча қари эди.
E) Оқсоқолларни тўрга чиқардик.

32. Қайси жавобда ўзбек тили услублари тўлиқ саналган?
A) Оғзаки шакл ва ёзма шакл.
B) Расмий услуб, илмий услуб, бадиий услуб.
C) Китобий услуб, расмий услуб, бадиий услуб.
D) Сўзлашув услуби, илмий услуб, расмий услуб, публицистик (матбуот) услуби, бадиий услуб.
E) Сўзлашув услуби, бадиий услуб, илмий услуб.

33. «Қишлоқ эрур бири муаллим талаб,
Қилғали таълим анга илму адаб».
Ушбу сатрлар муаллифи ким?
A) Аваз Ўтар.
B) Атоий.
C) Саккокий.
D) Лутфий.
E) Навоий.

34. «Муқбил ва Мудбир» ҳикояси Алишер Навоий «Хамса»сининг қайси достонига киради?
A) Садди Искандарий.
B) Ҳайратул-аброр.
C) Фарҳод ва Ширин.
D) Лайли ва Мажнун.
E) Сабъаи сайёр.

35. «Шаҳзода Ҳасан» достонининг муаллифи?
A) Увайсий.
B) Турди Фароғий.
C) Бобораҳим Машраб.
D) Хўжаназар Ҳувайдо.
E) Шермуҳаммад Мунис.

36. Бобур ижодида етакчи ўринни эгаллаган мавзу қайси жавобда қайд этилган?
A) Ватанни қўмсаш, пок севгини улуғлаш.
B) Адолатни мадҳ этиш, зулмни қоралаш.
C) Маърифатпарварликни тарғиб этиш.
D) Одамларни дўстликка чақириш.
E) Порахўрлик, амалпарастликни қоралаш.

37. «Бобохон тоғига қирқ кунлик пойгада ютиб чиққанга,
Ёй тортишса, ёйи синмай қолганга,
Минг қадамдан пул-тангани урганга,
Кураш қилиб тўқсон алпни йиққанга»
шартлари халқ достонларининг қайси бирида ва ким томонидан қўйилган?
A) «Ҳасанхон» достонида Гўрўғли томонидан.
B) «Равшан» достонида Зулхумор томонидан;
C) «Малика Айёр» достонида Авазхон томонидан;
D) «Алпомиш» достонида Барчин томонидан;
E) «Далли» достонида Ҳасанхон томонидан;

38. Алишер Навоийнинг туркий тил имкониятларини кўрсатишга бағишланган илмий асари қандай номланади?
A) «Маҳбуб ул-қулуб».
B) «Лисон ут-тайр».
C) «Мажолис ун-нафоис».
D) «Мезон ул-авзон».
E) «Муҳокамат ул-луғатайн».

39. Ушбу матн қайси усулда ёзилган?
«Олам маъмурлиги алардин, алам аҳли масрурлиғи алардин. Ҳар қаён қилсалар ҳаракат, элга ҳам қут еткурур, ҳам баракат».
A) Эркин.
B) Сажъ.
C) Бармоқ.
D) Аруз.
E) Оқ шеър.

40. А. Ориповнинг «Ишонч кўприклари» шеърида қандай ишонч назарда тутилган?
A) келажакка ишонч.
B) севишганлар ўртасидаги ишонч.
C) дўстлар ўртасидаги ишонч.
D) одамлар ўртасидаги меҳр-оқибат ва садоқатга ишонч.
E) қўшнилар ўртасидаги ишонч.

41. Мемуар асар деб нимага айтилади?
A) Қаҳрамоннинг саргузаштлари, орзу-ўйлари тасвирлаб ёзилган асар.
B) Аниқ фактлар ва реал воқеалар асосида ёзилган асар.
C) Панд-насиҳат тарзида ёзилган асар.
D) Ёзувчининг ҳаёт йўли, фаолияти тасвирлаб ёзилган асар.
E) Ёзувчининг ўзи иштирок этган, шоҳиди бўлган воқеалар эсдаликлар тарзида тасвирлаб ёзилган асар.

42. Навоийнинг турмуш тажрибалари, ижтимоий-сиёсий, таълимий ва фалсафий қарашларини якунловчи 1500 йилда ёзган асарини аниқланг?
A) «Лайли ва Мажнун»
B) «Маҳбуб ул-қулуб»
C) «Лисон ут-тайр»
D) «Садди Искандарий»
E) «Фарҳод ва Ширин»

43. Навоийнинг 450 дан ортиқ ижодкор ҳақида маълумот берувчи асари қандай номланади?
A) «Хазойин ул-маоний»
B) «Тарихи мулуки Ажам»
C) «Мезон ул-авзон»
D) «Маҳбуб ул-қулуб»
E) «Мажолис ун-нафоис»

44. Бобур қаламига мансуб қуйидаги рубоийнинг ғояси жавобларнинг қайси бирида тўғри ифодаланган?
Ҳар кимки вафо қилса, вафо топқусидур,
Ҳар кимки жафо қилса, жафо топқусидур,
Яхши киши кўрмагай ёмонлик ҳаргиз,
Ҳар кимки ёмон бўлса, жазо топқусидур.
A) ишқда вафодорликни улуғлаш.
B) донишмандликни тарғиб этиш.
C) ватанпарварликни улуғлаш.
D) ҳижрон азобларидан нолиш.
E) яхшилик, вафодорликни улуғлаш, ёмонликни қоралаш.

45. Қайси таърифда маснавийга хос хусусиятлар ифодаланган?
A) ўзаро қофияланувчи икки байтдан иборат шеър шакли.
B) икки мисрадан иборат ҳар қандай шеър.
C) ўзаро қофияланувчи ҳар қандай икки мисрали шеър.
D) а-а, б-а, в-а, г-а... тарзида қофияланувчи байтлардан ташкил топган шеър шакли.
E) нисбий тугал фикр англатувчи ва а-а, б-б, в-в, г-г тарзида қофияланувчи шеър шакли.

46. Кундалик ҳаётда кенг қўлланиладиган халқ оғзаки ижоди жанрларини топинг.
A) Қўшиқ, ғазал, топишмоқ.
B) Матал, йўқлов, топишмоқ.
C) Мақол, эртак, достон.
D) Тез айтиш, лапар, алла.
E) Эртак, латифа, достон.

47. «Ҳотам Тойи» ҳикоятининг муаллифи ким?
A) Юсуф Хос Хожиб.
B) Гулханий.
C) Халқ оғзаки ижоди.
D) А. Навоий.
E) А. Авлоний.

48. »Саводи таълим» асарининг муаллифи ким?
A) Мунис.
B) Авлоний.
C) Ҳамза.
D) Беҳбудий.
E) Огаҳий.

49. Қайси қаторда туркий тиллар гуруҳига мансуб тиллар берилган?
A) Араб, кушит, ханнат тиллари.
B) Чуваш, татар, қозоқ, туркман, уйғур, ўзбек тиллари.
C) Рус, украин, белорус, болгар тиллари.
D) Форс, тожик, ҳинд тиллари.
E) Инглиз, испан, голланд, немис тиллари.

50. Фонетика тилшуносликнинг қайси томонларини ўрганувчи бўлим ҳисобланади?
A) Нутқ товушларини ўрганувчи бўлим.
B) Сўзнинг маъноли қисмларини ўрганувчи бўлим.
C) Гап ва гап бўлаклари ҳақида баҳс этувчи бўлим.
D) Имло қоидалари ҳақидаги бўлим.
E) Сўз ясалиши ва унинг тузилишини ўрганувчи бўлим.

51. Қайси қатордаги сўзлар фақат очиқ бўғиндан ташкил топган?
A) Мактаб, фазо, қуёш.
B) Нодира, сўзла, соат.
C) Гулзор, олма, киши.
D) Лола, олтин, олча.
E) Озода, вазифа, қолади.

52. Қайси сўзларга жўналиш келишиги қўшимчаси қўшилганда ўзак охиридаги ундош ўзгаради?
A) Гўдак, этак.
B) Митинг, педагог.
C) Барг, тоғ.
D) Қишлоқ, курак.
E) Паст, қасд.

53. Қайси қаторда сўзлар морфема (маъноли қисм)ларга нотўғри ажратилган?
A) Одам+гарчилик, бур+а+ма.
B) Маълумот+ли, тер+им+чи+лик.
C) Уруғ+чилик, чорва+чилик.
D) Мўл+чи+лик, пиш+иқ+чи+лик.
E) Кўр+газ+ма, қайнат+ма+ни.

54. Туб сўзлар берилган қаторни топинг.
A) Одамгарчилик, қоровул, азамат.
B) Эртапишар, кўлқоп, ошпаз.
C) Ҳосил, қишлоқ, соатларни.
D) Олтинсой, кулги, ота-она.
E) Гаплаш, сана, жонлан.

55. Келишик қўшимчалари вазифасига кўра қандай қўшимчалар қаторига киради?
A) Янги маъно ҳосил қилувчи қўшимчалар.
B) Сўз ўзгартувчи қўшимчалар.
C) Сўз ясовчи қўшимчалар.
D) Шакл ясовчи қўшимчалар.
E) Тусловчи қўшимчалар.

56. Қайси қўшимчалар сўз ўзгартувчи қўшимчалар ҳисобланади?
A) Отларда кичрайтиш, эркалаш маъносини ифодаловчи қўшимчалар.
B) Кўплик қўшимчаси, феъл даражаларини ясовчи қўшимчалар.
C) Шахс оти ва жой номи ясовчи қўшимчалар.
D) Эгалик, келишик, шахс-сон қўшимчалари.
E) Феълнинг равишдош, сифатдош, ҳаракат номи шаклларини ясовчи қўшимчалар.

57. Қайси қаторда фақат мустақил сўз туркумлари берилган?
A) От, сифат, феъл, тақлид сўзлар.
B) Сифат, сон, олмош, феъл, равиш, от.
C) От, сифат, кўмакчи, феъл.
D) Сон, равиш, феъл, боғловчи, ундов.
E) Кўмакчи, боғловчи, юклама.

58. Жамловчи отлар берилган қаторни топинг.
A) Халқ, армия, тўда.
B) Китоб, уй, дарахт.
C) Гул, қалам, олма.
D) Бола, машина, нон.
E) Бургут, одам, тил.

59. Қайси қаторда сифатнинг орттирма даражаси фонетик йўл билан ҳосил қилинган?
A) Ғоятда кўркинчли, ниҳоятда ширин.
B) Энг баланд, энг кучли.
C) Жуда чиройли, жуда ақлли.
D) Қип-қизил, кўм-кўк.
E) Оқ сариқ, тўқ қизил.

60. Ушбу гапда остига чизилган сўз маъносига кўра соннинг қайси турига мансуб?
Бунақасини биринчи марта эшитяпман.
A) Жамловчи сон.
B) Миқдор сон.
C) Тартиб сон.
D) Саноқ сон.
E) Чама сон.

61. Қайси гапда тасдиқ (бўлишлилик) маъноси ифодаланган?
A) Йўқ, ҳали тушунганингизча йўқ.
B) Саволни эшитмай қолдим.
C) На кўкнинг фонари ўчмасдан, На юлдуз сайр этиб кўчмасдан.
D) Мардикор олган оқ подшоҳни йиқитмайин қўймайман
E) Бугун ёмғир ёғмади.

62. Бир кун қарасам, дарчани бузаман деб болта кўтариб келаётибди.
Ушбу гапда қайси замон ифодаланган?
A) Ўтган замон.
B) Ҳозирги замон.
C) Замони ноаниқ.
D) Ҳозирги-келаси замон.
E) Келаси замон.

63. Қайси қаторда ёрдамчи (кўмакчи) феъл ишлатилган?
A) Ўқиш-улғайиш.
B) Тоғдан муздай шабада эсади.
C) Мен Риза акани танир эдим.
D) Жўрабой ака мийиғида кулиб, бош чайқади.
E) Бу китобни ўқиб чиқдим.

64. Қайси жавобда юклама ишлатилган?
A) Футбол-чи, футбол нима бўлади?
B) Мактабимиз ўқитувчи ва ўқувчилари ўқув йилини яхши якунладилар.
C) Унинг тинчи бузилди.
D) Кечага машҳур қўшиқчилар таклиф қилинди.
E) Салимнинг акаси яхши футболчи.

65. Образга (тасвирга) тақлид сўзлар қайси қаторда берилган?
A) Дукур-дукур, ғир-ғир.
B) Ялт-ялт, лип-лип, йилт-йилт
C) Дук-дук, ғув-ғув.
D) Тарақ-туруқ, тақ-тақ.
E) Гумбур-гумбур, қарс-қурс.

66. Қайси қатордаги хусусият сўз бирикмасига хос эмас?
A) Сўз бирикмаси тугалланган оҳангга эга бўлмайди.
B) Бирикма таркибидаги сўзлар мустақил сўзлар билан ифодаланади.
C) Сўз бирикмасида эргаш сўз бош сўздан олдин келади.
D) Сўз бирикмаси биргина сўздан ҳам иборат бўлиши мумкин.
E) Сўз бирикмасида сўзлар маъно ва грамматик жиҳатдан боғланган бўлади.

67. Қайси қаторда риторик сўроқ гап берилган?
A) Онани ким севмайди?
B) Синфингизда нечта ўқувчи бор?
C) Нимадан хафасиз? Ким хафа қилди?
D) Шу ерда уни кутмаймизми?
E) Энди орқага йўл йўқ. Олдинга-чи?

68. Гаплар тузилишига кўра қандай турларга бўлинади?
A) Кўчирма гап; ўзлаштирма гап.
B) Икки бош бўлакли гап; бир бош бўлакли гап.
C) Содда йиғиқ гап; содда ёйиқ гап.
D) Боғланган қўшма гап; эргашган қўшма гап.
E) Содда гап; қўшма гап.

69. Қуйидаги гап қайси қаторда гап бўлаклари бўйича тўғри таҳлил қилинган?
Уй ичи сув қуйгандек жим.
A) Уй ичи-ҳол; сув қуйгандек-аниқловчи; жим-кесим.
B) Уй ичи-эга; сув қуйгандек-ҳол; жим-кесим.
C) Уй-эга; жим-кесим; ичи-ҳол; сув-тўлдирувчи; қуйгандек-ҳол.
D) Уй-эга; жим-кесим; ичи-ҳол; сув қуйгандек-ҳол.
E) Уй-аниқловчи; ичи-эга; сув-тўлдирувчи; қуйгандек-ҳол; жим-кесим.

70. Катта арава қаёққа юрса, кичик арава ҳам шу ёққа юради.
Ушбу гап эргашган қўшма гапнинг қайси турига мансуб?
A) Эга эргаш гап.
B) Кесим эргаш гап.
C) Ўрин эргаш гап.
D) Аниқловчи эргаш гап.
E) Пайт эргаш гап.

71. Қайси қаторда боғловчисиз қўшма гап берилган?
A) Нимаики қилсанг тилак, барига ўқиш керак.
B) Бой борича, йўқ ҳолича.
C) Қаландаров бир нима деб дўнғиллаб ерга қаради ва бурнининг учи терлан йилтиради.
D) На кундузи оромим бор, на уйқуда ҳаловат.
E) Қайси нарса кўзига кўринса, ўша уни қизиқтиради.

72. Қуйидаги гап боғланган қўшма гапнинг қайси турига мансуб? Тонг ҳали ёришмаган, лекин осмонда юлдузлар анча сийраклашган эди.
A) Эргашган қўшма гап.
B) Бириктирувчи боғловчили боғланган қўшма гап.
C) Зидловчи боғловчили боғланган қўшма гап.
D) Айирувчи боғловчили боғланган қўшма гап.
E) Инкор боғловчили боғланган қўшма гап.

73. Тиниш белгиларининг ишлатилиш қоидалари тилшуносликнинг қайси бўлимида ўрганилади?
A) Услубшуносликда.
B) Пунктуацияда.
C) Синтаксисда.
D) Морфологияда.
E) Фонетикада.

74. Қайси гапда фразеологик бирлик (ибора) қўлланмаган?
A) Бу масалани овозга қўйиши керак.
B) Уни тўғри йўлга солиш керак.
C) Бу иш унга жуда қўл келди.
D) Калтакнинг зарбидан боши шишди.
E) Нима қилишини билмай боши шишди.

75. Атама (термин)лар берилган қаторни топинг.
A) Қариндошлик, илғор, сарлавҳа.
B) Нарвон, шоти, занги.
C) Ўлпон, ботмон, кулоҳ.
D) Ўмиз, фирқа, улус.
E) Куб, квадрат, интеграл.

76. Қандай сўзлар тарихий сўзлар деб юритилади?
A) Янгилик бўёғини йўқотган сўзлар.
B) Ҳозирги кунда йўқ нарса-ҳодисаларни билдирувчи тарихга оид сўзлар.
C) Фаол ишлатилмайдиган сўзлар.
D) Ҳозирда мавжуд нарса-ҳодисаларнинг эскириб қолган атамалари.
E) Тарих фанига оид терминлар.

77. Қандай сўзларнинг қўлланиш доираси чегараланган бўлади?
A) Шевага оид сўзлар, атамалар, жаргонлар.
B) Омонимлар, синонимлар.
C) Атамалар, бир маъноли сўзлар.
D) Кўп маъноли сўзлар, антонимлар.
E) Тарихий сўзлар, синонимлар, шевага оид сўзлар.

78. Ариза қайси услубда ёзилади?
A) Сўзлашув услубида.
B) Бадиий услубда.
C) Публицистик услубда.
D) Илмий услубда.
E) Расмий услубда.

79. Қайси қаторда «юпқа» сўзининг антоними ишлатилган?
A) Совғани қалин қоғозга ўраб, уй томон шошилдим.
B) Салим билан Валижон қалин ўртоқ.
C) Унинг сочлари жуда қалин эди.
D) Сорахон учун қуда томондан катта қалин пули сўралди.
E) Кенжаботир қалин тўқайзорни кесиб ўтиши керак.

80. Қайси қаторда адабий тилга тўғри таъриф берилган?
A) Имло қоидалари асосида ёзилган матнга асосланган тил.
B) Бадиий асарлар тили адабий тил ҳисобланади.
C) Барча шеваларнинг мажмуаси — адабий тил.
D) Эски ўзбек тили адабий тил деб юритилади.
E) Умумхалқ тилининг ишланган, сайқал берилган, маълум нормага солинган шакли.

81. «Кампир тонг қоронғусида хамир қоргани туриб, ҳўкизидан хабар олди. О!.. Ҳўкиз йўқ...»
А. Қаҳҳорнинг қайси ҳикояси шундай сўзлар билан бошланади?
A) «Анор».
B) «Ўғри».
C) «Асрор бобо».
D) «Бемор».
E) «Мастон».

82. А. Мухторнинг қайси бир асари тарихий — инқилобий мавзуда ёзилган?
A) «Давр менинг тақдиримда».
B) «Опа — сингиллар».
C) «Чинор».
D) «Бўронларда бордек ҳаловат».
E) «Бухоронинг жин кўчалари».

83. Қуйидаги мисралар лирик шеъриятнинг қайси турига мансуб?
«Қадимни фироқ меҳнати ё қилди,
Кўнглум ғаму андуҳ ўтиға ёқилди.
Ҳолимни сабоға айтиб эрдим, эй гул,
Билмон санга шарҳ қилмади, ё қилди».
A) Қитъа.
B) Рубоий.
C) Туюқ.
D) Фард.
E) Ғазал.

84. А. Қодирийнинг илк ҳикоялари қандай номланади?
A) «Абул Файзхон».
B) «Тошпўлат тажанг нима дейди?»
C) «Калвак махзумнинг хотира дафтаридан».
D) «Улоқда», «Жинлар базми».
E) «Жувонбоз».

85. Э. Воҳидовнинг «Руҳлар исёни» достонидаги бош ғоя қайси жавобда тўғри кўрсатилган?
A) ҳинд ва мусулмонларни тинч-тотув яшашга даъват этиш.
B) ватанпарварлик, эркпарварлик, мустақиллик, тинч-тотув яшаш учун кураш.
C) диний низоларни бартараф этиш.
D) халқнинг иқтисодий аҳволини яхшилаш.
E) маърифатпарварлик.

86. Қайси жавобда «Алпомиш» достонида учрайдиган исм қайд этилган?
A) Муродхон.
B) Айнақ.
C) Ойсулув.
D) Холбека.
E) Тавка ойим.

87. «Падаркуш» драмасини ким ёзган ва унинг мавзуси нима?
A) Элбек, инқилобга чорлаш.
B) Ҳамза, эрксизликни фош этиш.
C) Фитрат, саргузашт асар.
D) Чўлпон, соф севгини улуғлаш.
E) Беҳбудий, маърифатга ундаш.

88. Қуйидаги жавоблардан қайси бирида бадиий конфликтга хос хусусиятлар тўғри кўрсатилган?
A) асар воқеаларининг баёни.
B) асарнинг бошланиш нуқтаси.
C) асарнинг хотимаси.
D) асар воқеаларининг ривожланган нуқтаси.
E) асар воқеалари асосида ётувчи зиддиятлар.

89. Туркий адабиётдаги илк бадиий достоннинг номи ва унинг муаллифи?
A) «Хисрав ва Ширин», Қутб Хоразмий.
B) «Девону луғотит турк», Маҳмуд Кошғарий.
C) «Ҳиббат ул-ҳақойиқ», Аҳмад Югнакий.
D) «Хамса» Алишер Навоий.
E) «Қутадғу билиг», Юсуф Хос Ҳожиб.

90. Омоним сўзлар қофиясига асосланган шеърий жанр нима деб аталади?
A) фард.
B) қитъа.
C) мураббаъ.
D) туюқ.
E) рубоий.

91. «Ҳайрат ул-аброр» қандай мазмундаги достон?
A) фожиавий.
B) ишқий — саргузашт.
C) тарихий — мемуар.
D) ишқий — қаҳрамонлик.
E) фалсафий — таълимий.

92. Ўктам ва Комила образларини қайси ёзувчи, қайси асарида яратган?
A) Уйғун, «Бригадир Карим».
B) Ҳ. Олимжон, «Ўзбекистон»,
C) М. Шайхзода, «Тошкентнома».
D) А. Қаҳҳор, «Синчалак».
E) Ойбек, «Олтин водийдан шабадалар».

93. Қайси жавобда ташбеҳ ҳақида тўғри маълумот берилган?
A) Бадиий адабиётда бирон нарсани шубҳага олиш ташбеҳ дейилади.
B) Бадиий адабиётдаги ўхшатиш санъати ташбеҳ дейилади.
C) Аруз вазнида ёзилган ёр ва диёр ҳақидаги асар ташбеҳ дейилади.
D) Бадиий адабиётда билиб билмасликка олиш санъати ташбеҳ дейилади.
E) Сўз санъатида омоним сўзларнинг қўлланиши ташбеҳ дейилади.

94. Қофияли наср қандай номланади?
A) Сажъ.
B) Аруз.
C) Бармоқ.
D) Эркин.
E) Сарбаст.

95. Қуйидаги рубоийнинг мавзуси нима?
Ғурбатда ғариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафиқу меҳрибон бўлмас эмиш,
Олтун қафас ичра гар қизил гул бутса,
Булбулға тикондек ошён бўлмас эмиш.
A) Ахлоқий-тарбиявий мавзуда.
B) Дўстлик ва муҳаббат мавзусида.
C) Ватанпарварлик, эркни улуғлаш.
D) Ҳаётни улуғлаш, умрнинг қадрига етиш.
E) Ижтимоий-сиёсий мавзуда.

96. «Туркий гулистон ёхуд ахлоқ» асарининг муаллифи ким ва у қандай характердаги асар?
A) Фитрат. Инқилобий роман.
B) Ҳамза. Ишқий драма.
C) Беҳбудий. Тарихий асар.
D) А. Авлоний. Ахлоқий-таълимий асар.
E) Чўлпон. Мемуар асар.

97. Ўзбек тили Ўзбекистон Республикасининг давлат тили эканлиги ҳақидаги қонун қачон қабул қилинган?
A) 1989 йил 21 октябрда.
B) 1991 йил 31 августда.
C) 1991 йил 5 декабрда.
D) 1993 йил 2 сентябрда.

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ

Ўзбекистон Республикаси Олий ўқув юртларига кирувчилар учун тест савол-жаволари

E) 1988 йил 7 октябрда.

98. Қайси қатор алфавит тартибига риоя қилиб ёзилган?
A) к,с,о,п,р,т
B) ф,х,у,ғ,э,л
C) ж,з,и,й,к,л
D) ш,э,х,ю,я,е
E) в,г,д,л,и,й

99. Овоз ёки шовқиннинг иштирок этиш даражасига кўра нутқ товушларининг турлари қайси қаторда берилган?
A) Унли ва ундош товушлар.
B) Лабланган ва лабланмаган товушлар.
C) Бурун товушлари ва бўғиз товушлари.
D) Ён товушлар ва титроқ товушлар.
E) Нутқ товушлари ва физик товушлар.

100. Қайси қатордаги сўзларда бўғин кўчириш қоидаси бузилган?
A) Телеви-зор, отанг-из, ака-си.
B) Тинчи-моқ, им-тиҳон, си-нов.
C) Он-ги, матба-а, меш-чан.
D) маъ-но, физкуль-тура, жа-моа.
E) Мак-таб, ав-лиё, ўйи-ни.

101. Асалари, эрксевар сўзлари сўз ясалишининг қайси усули билан ясалган?
A) Сўзларни ўзаро қўшиб сўз ясаш билан.
B) Сўзни кўчма маънода қўллаш билан.
C) Сўзларни қисқартиб сўз ясаш билан.
D) Янги сўз ясалмаган.
E) Қўшимчалар қўшиб сўз ясаш билан.

102. «Мактабда ўқиш» бирикмасидаги-да қўшимчаси вазифасига кўра қандай қўшимчалар туркумига мансуб?
A) Шакл ясовчи.
B) Сўз ясовчи.
C) Эгалик қўшимчаси.
D) Шахс-сон қўшимчаси.
E) Сўз ўзгартирувчи.

103. Қайси қаторда морфемага тўғри таъриф берилган?
A) Морфологик кўрсаткичлар.
B) Сўзнинг бўғинлари.
C) Сўзнинг бўлинмас энг кичик маъноли қисми.
D) Грамматик маъно ҳосил қилувчи қўшимчалар.
E) Энг кичик нутқ товушлари.

104. Қайси қаторда-сиз қўшимчаси сўз ўзгартувчи вазифасида қўлланган?
A) Одобни одобсиздан ўрган.
B) У бу янгилик ҳақида тамоман хабарсиз эди.
C) Улар шу атрофдаги кўримсиз бир уйга яширинишди.
D) Сиз буюк ишларга қодирсиз.
E) Сувсиз ҳаёт бўлмайди.

105. Бир турдаги предметнинг бирини ёки шу турдаги предметларнинг умумий номини билдиришга кўра отлар қандай таснифланади?
A) Турдош отлар, атоқли отлар.
B) Якка отлар, жамловчи отлар.
C) Киши отлари, нарса отлари.
D) Саналадиган отлар, саналмайдиган отлар.
E) Мавҳум отлар, аниқ отлар.

106.Қайси қаторда сифат отлашган?
A) Яхши ният—ярим мол.
B) У яхши ўқийди.
C) Унинг зеҳни жуда ўткир.
D) Салим жуда ишчан йигит.
E) Яхши топиб гапирар, ёмон қопиб гапирар.

107. Чама сонлар берилган қаторни топинг.
A) Юзтача, минглаб.
B) Учов, бешовлон.
C) Бештадан, ўнта-ўнтадан.
D) Биринчи, учинчи, йигирма бешинчи.
E) Ўнта, ўн бешта.

108. Мустақил сўз туркумларидан қайсилари сўз ясалиш хусусиятига эга эмас?
A) Сифат, равиш.
B) Феъл.
C) Сон, олмош.
D) Барча мустақил сўз туркумлари сўз ясалиш хусусиятига эга.
E) От.

109. Гапдаги сўзларнинг ўзаро боғланиш йўллари тилшуносликнинг қайси бўлимида ўрганилади?
A) Морфологияда.
B) Лексикологияда.
C) Орфографияда.
D) Стилистикада.
E) Синтаксисда.

110. Қайси қаторда сўз бирикмаси берилган?
A) Укам учун.
B) Қалам билан.
C) Эрта баҳор.
D) Имзо чекмоқ.
E) Мен ўқидим.

111. Гапнинг иккинчи даражали бўлаклари кўрсатилган қаторни топинг.
A) Эга, кесим.
B) Гапдаги барча мустақил сўз туркумларига оид сўзлар.
C) Гапдаги ёрдамчи сўз туркумларига оид сўзлар.
D) Аниқловчи, тўлдирувчи, ҳол.
E) Ундалма, кириш сўз.

112. Жуман писмиқ Соли совуқнинг ўғлига шивирлаб гапирди.
Ушбу гапдаги аниқловчилар қайси қаторда тўғри берилган?
A) Писмиқ; совуқнинг.
B) Соли совуқнинг.
C) Совуқнинг.
D) Шивирлаб.
E) Писмиқ; совуқнинг; шивирлаб.

113. Қандай гаплар бир бош бўлакли (бир составли) гаплар деб юритилади?
A) Барча содда гаплар.
B) Содда йиғиқ гаплар.
C) Содда ёйиқ гаплар.
D) Ё эгаси, ё кесими мавжуд бўлмаган содда гаплар.
E) Фақат бош бўлаклардан иборат бўлган гаплар.

114. Изоҳловчи қўлланган гап қайси қаторда берилган?
A) Кечқурун Қобил бобо Аминнинг олдига борадиган бўлди.
B) Анварнинг овози пасайди.
C) Яхши ўғил отадан улуғ.
D) Яхшининг шарофати тегар ҳар ерда, ёмоннинг касофати тегар тор ерда.
E) Боболаримиз бизга ҳадя этган ёдгорликларни асрайлик!

115. Биз бу ишни, сўзсиз, бажарамиз.
Ушбу гапда кириш сўз вазифасини қайси сўз бажармоқда?
A) Бу.
B) Ишни.
C) Сўзсиз.
D) Бажарамиз.
E) Биз.

116. Жавобларнинг қайси бирида қўшма гап берилган?
A) Дам жаҳлим чиқади, дам кулгим келади.
B) Йўлчи меҳмонлардан узоқда, қўрғон ичидан оқиб чиқаётган ариқ лабида, дарахтга суяниб чўққайди.
C) У отнинг жиловини Ортиққа бериб, хирмон томонга кетди.
D) Ҳозир унинг кўкси гоҳ оғритувчи, гоҳ юпантирувчи кечинмалар билан тўла эди.
E) Онанинг ҳорғин нигоҳида гоҳ хушнудликни, гоҳ қайғу-аламни кўриш мумкин эди.

117. Кимнинг билими кучли бўлса, унинг мулоҳазалари ҳам чуқур бўлади.
Ушбу гап эргашган қўшма гапнинг қайси турига мансуб?
A) Пайт эргаш гап.
B) Аниқловчи эргаш гап.
C) Мақсад эргаш гап.
D) Сабаб эргаш гап.
E) Эга эргаш гап.

118. Қуйидаги гап қўшма гапнинг қайси турига мансуб?
Сени иш енгмасин, сен ишни енг.
A) Боғловчисиз қўшма гап.
B) Эргашган қўшма гап.
C) Содда ёйиқ гап.
D) Эга эргаш гапли қўшма гап.
E) Боғланган қўшма гап.

119. Қайси қаторда тўлиқсиз гапнинг таърифи тўғри берилган?
A) Иккинчи даражали бўлаклари мавжуд бўлмаган гап.
B) Грамматик тузилиши жиҳатдан тўлиқ бўлмаган, яъни нутқ мақсади учун талаб қилинган зарур гап бўлакларидан бири ёки бир нечтаси услуб талабига кўра иштирок этмайдиган гап.
C) Кесими феъл билан ифодаланиб, мазмунан учала шахсга қаратилган бир таркибли гаплар.
D) Эга қатнашмайдиган, феъл-кесим бажарувчи шахсни аниқ ифодалайдиган гап.
E) Мустақил маъносини тамомила йўқотган **эди, экан, эмиш** каби тўлиқсиз феъллар иштирок этган гаплар.

120. Уюшиқ бўлакли гапларда умумлаштирувчи сўз уюшиқ бўлаклардан олдин келса, ундан кейин қандай тиниш белгиси қўйилади?
A) Нуқтали вергул қўйилади.
B) Икки нуқта қўйилади.
C) Тире қўйилади.
D) Ҳеч қандай тиниш белгиси қўйилмайди.
E) Вергул қўйилади.

121. Сўзларнинг шакл ва маъно муносабатига кўра турлари қайси қаторда тўғри берилган?
A) Бош маъноли ва кўчма маъноли сўзлар.
B) Омоним, антоним, синоним сўзлар.
C) Замонавий сўзлар, эски сўзлар, янги сўзлар.
D) Тарихий ва архаик сўзлар.
E) Бир маъноли ва кўп маъноли сўзлар.

122. Қайси қаторда «хурсанд» сўзининг синоними ибора (фразеологик бирлик) орқали ифодаланган?
A) Бу хабарни эшитиб, Салимнинг тепа сочи тикка бўлди.
B) Уйдан оғзи қулоғига етиб, Лолахон отилиб чиқди.
C) Бировнинг дилини сиёҳ қилмай юрадиган кун ҳам келармикин?
D) Оёғидаги туфлисининг оҳори тўкилиброқ қолган эди.
E) Уларнинг ҳаракатидан кўз-қулоқ бўлиб туринг.

123. Навоий асарларида қўлланилган: жайб (ёқа, чўнтак), илк (қўл), кисва (кийим) каби сўзлар тилшуносликда бугунги кунда қандай сўзлар ҳисобланади?
A) Архаизмлар.
B) Янги сўзлар.
C) Диалектал сўзлар.
D) Атамалар.
E) Тарихий сўзлар.

124. Янги сўзлар (неологизмлар) берилган қаторни топинг.
A) Фонема, урғу, орфография.
B) Машина, актёр, космос.
C) Камолот, иқбол, атом.
D) Маклер, ишбилармон, менежмент.
E) Будун, битик, кашшоф.

125. Маълумотнома қайси услубда ёзилади?
A) Илмий услубда.
B) Расмий услубда.
C) Публицистик услубда.
D) Бадиий услубда.
E) Сўзлашув услубида.

126. Қайси жавобда «олтин» сўзи кўчма маънода қўлланган?
A) Олтин қазиб олиш янада кўпайди.
B) «Олтин зангламас» асарини ўқиб чиқдим.
C) Олтин халқаро пул бирлигидир.
D) Бу олтин тангалар XV асрларда чиқарилган экан.
E) Олтин куз фасли ҳам тугади.

127. Сўзларнинг бўёққа эга бўлиши ва бўлмаслигига кўра турлари қайси қаторда берилган?
A) Бўёқдор сўзлар ва кўчма маъноли сўзлар.
B) Бетараф сўзлар ва бўёқдор сўзлар.
C) Салбий ва ижобий бўёққа эга бўлган сўзлар.
D) Кўчма маъноли сўзлар ва бетараф сўзлар.
E) Кўп маъноли ва бир маъноли сўзлар.

128. Она халқим, жон-таним маним,
Ўзбекистон, Ватаним маним!
Ушбу шеърий парчада кишилик олмошларига қўшилган қўшимча қайси келишик ўрнида қўлланган?
A) Қаратқич келишиги.
B) Тушум келишиги.
C) Жўналиш келишиги.
D) Ўрин-пайт келишиги.
E) Чиқиш келишиги.

129. Қуйидаги жавоблардан қайси бирида ғазал мақтаъси ҳақида тўғри маълумот берилган?
A) Ғазалда умуман мақтаъ бўлмайди.
B) Ғазалнинг биринчи байти.
C) Ғазалнинг ҳар бир байти.
D) Ғазалнинг иккинчи байти.
E) Ғазал сўнгида шоир тахаллуси келтириладиган байт.

130. «Гўзал», «Бузилган ўлкага», «Кеча ва кундуз» асарлари муаллифини кўрсатинг.
A) Чўлпон.
B) Миртемир.
C) Усмон Носир.
D) Зулфия.
E) Фитрат.

131. «Ҳайдар, ота-онанг ўлибдир,
Моли сенга қолибдир,
Боланг сувга оқибдир,
Шамолингни қўйворивор»
сатрлари халқ лирикасининг қайси мавзуига тааллуқли?
A) ҳажвий лирика.
B) ишқий лирика.
C) маиший лирика.
D) мотам лирикаси.
E) мавсум-маросим лирикаси.

132. Хўжа ва Ҳакимжон образлари Муқимийнинг қайси ҳажвиясида келтирилган?
A) «Танобчилар».
B) «Москвачи бой таърифида».
C) «Ҳажви Викторбой».
D) «Саёҳатнома».
E) «Авлиё».

133. Қайси ёзувчининг қайси асарида Абу Райҳон Беруний нинг ҳаёти акс эттирилган?
A) А. Қодирий, «Меҳробдан чаён»
B) Мирмуҳсин, «Меъмор».
C) П. Қодиров, «Юлдузли тунлар»
D) А. Қаҳҳор, «Сароб»
E) О. Ёқубов, «Кўҳна дунё»

134. «Бурунги сайловлар» драмаси муаллифини белгиланг.
A) Чўлпон.
B) Беҳбудий.
C) Абдулла Қодирий.
D) Фитрат.
E) Ҳамза.

135. «Бобурнома»даги бу тасвир қайси тарихий шахсга тааллуқли?
«Шаклу шамойили: қийиқ кўзлук, шер андом бўйлуқ киши эди. Белидин қуйи инчка эди»
Луғат: шамойил-кўриниш, андом-қомат, инчка-ингичка.
A) Амир Темур.
B) Умаршайх Мирзо.
C) Ҳусайн Бойқаро.
D) Шайбонийхон.
E) Улуғбек Мирзо.

136. «Дўстлар, яхшиларни авайлаб сақланг!
«Салом» деган сўзнинг салмоғин оқланг!
Ўлганда юз соат йиғлаб тургандан
Уни тиригида бир соат йўқланг!
Ушбу машҳур сатрлар қайси шоир қаламига мансуб?
A) Миртемир.
B) Ғафур Ғулом.
C) Ойбек.
D) Ҳамид Олимжон.
E) Мақсуд Шайхзода.

137. Ҳар банди олти мисрадан иборат бўлиб, а-а-а-а-а-а, б-б-б-б-а-а, в-в-в-в-а-а ва ҳ.к. тарзда қофияланувчи шеърий шакл?
A) Муфрадот.
B) Мурабба.
C) Мусаддас.
D) Мустазод.
E) Мухаммас.

138. «Йиғла, Туркистон» шеърининг муаллифи ким?
A) Сўфизода.
B) Чўлпон.
C) Элбек.
D) Ҳамза.
E) Боту.

139. Қувонч шулким, толе ёр бўлиб,
Бахтни топган элни кўролдим.
Асрларнинг қайғусин қарғаб,
Шодлик ва бахт куйини чалдим.
Ушбу мисралар кимнинг қайси шеъридан олинган?
A) Э. Воҳидов, «Бахт».
B) Ғ. Ғулом, «Соғиниш».
C) Ойбек, «Ўзбекистон».
D) Ҳ. Олимжон, «Бахт тўғрисида».
E) А. Орипов, «Мен нечун севаман Ўзбекистонни».

140. Бобур мумтоз лириканинг қайси жанрида Алишер Навоий даражасида ижод қилди?
A) Қитъа.
B) Рубоий.
C) Ғазал.
D) Мухаммас.
E) Туюқ.

141. Ҳамзанинг «Заҳарли ҳаёт» драмасида илгари сурилган бош ғоя қайси жавобда берилган?
A) Фақирликдан фахрланиш.
B) Маърифатпарварлик.
C) Диний эътиқод.
D) Меҳнатсеварлик.
E) Шахс эрки.

142. Эрксизлик ва ночорлик ғояси акс эттирилган асарни белгиланг.
A) Шер билан Дуррож.
B) Кабутар ҳақида ҳикоят.
C) Тошбақа ва чаён.
D) Маймун билан нажжор.
E) Туя билан бўталоқ.

143. «Алишер Навоий» бадиий фильмида Навоий сиймосини ким ижро этган?
A) Т. Тожиев.
B) О. Хўжаев.
C) Р. Ҳамроев.
D) Ё. Аҳмедов.
E) О. Юнусов.

144. «Табассум қилсангиз шаккар уёлур,
Тишинг инжусидин гавҳар уёлур»,—
мисралари қайси асардан олинган?
A) «Муҳаббатнома» дан
B) «Лайли ва Мажнун» дан
C) «Хисрав ва Ширин» дан
D) «Фарҳод ва Ширин» дан
E) «Гул ва Наврўз» дан

145. Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига ўтиш тўлиқ тугалланадиган йил қайси жавобда берилган?
A) 2000 йил 1 сентябрда.
B) 1994 йил 1 сентябрда.
C) 1995 йил 1 сентябрда.
D) 1996 йил 1 сентябрда.
E) 1998 йил 1 сентябрда.

146. Сўз бўғинларидан бирининг бошқаларига нисбатан кучлироқ оҳанг билан айтилиши қандай урғу дейилади?
A) Маъно урғуси.
B) Гап урғуси.
C) Жумла урғуси.
D) Сўз урғуси.
E) Логик урғу.

147. Қайси қаторда адабий тилнинг фақат ёзма шаклига хос бўлган бирликлар берилган?
A) Сўз, сўз бирикмаси.
B) Товуш, ибора.
C) Ҳарф, тиниш белгилари.
D) Сўз, гап.
E) Имо-ишора, товуш, сўз.

148. Қайси қатордаги сўзлар имло қоидаларига зид ҳолда ёзилган?
A) Қувурлар, уйқу, кутилмаган.
B) Қовун, совун, совуқ.
C) Учқун, бутун, тутун.
D) Тушинди, увулламоқ, қутилиш.
E) Қузғун, улгурмоқ, тумшуғи.

149. Қайси қаторда қўшимчалар қўшиб сўз ясаш усули билан ясалган сўзлар берилган?
A) Қишда, гулзор, бегоналарни.
B) Нотинч, бедаво, атиргул.
C) Кулимсирамоқ, бегона, касал.
D) Қораймоқ, ишёқмас, ранг.
E) Бемаза, кескир, ёзги.

150. Грамматик кўпликни ифодаловчи-лар қўшимчаси вазифасига кўра қандай қўшимчалар туркумига мансуб?
A) Бир сўз туркумидан иккинчи сўз туркумини ясовчи.
B) Сўз ясовчи.
C) Шакл ясовчи.
D) Сўз ўзгартувчи.
E) Юклама-қўшимча.

151. От туркумига хос грамматик кўрсаткич (категория)лар қайси жавобда берилган?
A) От туркумида грамматик кўрсаткичлар мавжуд эмас.
B) Майл, замон, нисбат, шахс-сон.
C) Бўлишли ва бўлишсизлик.
D) Келишик, сон, эгалик.
E) Даража, нисбат.

152. Қайси қатордаги сўзларда-сиз ва бе-қўшимчаларини синоним сифатида ишлатиб бўлмайди?
A) Бефаросат, тинимсиз.
B) Гуноҳсиз, бешафқат.
C) Бераҳм, аёвсиз.
D) Берухсат, ҳисобсиз.
E) Кучсиз, бевақт.

153. Қайси қаторда ҳисоб сўзлар (нумеративлар) берилган?
A) Минглаб, мингларча.
B) Бештадан, учовлон, юзтача.
C) Учдан бири, яримта, нимчорак.
D) Бир, икки, уч, тўрт.
E) Гектар, таноб, бир қоп.

154. Ўзлик нисбат шаклидаги феъл иштирок этган гап қайси қаторда берилган?
A) Мажлис соат учга белгиланди.
B) Қишга сақланадиган узумлар шипга осилди.
C) Тешабой эшакка тескари миндирилиб, сазойи қилинди.
D) Салимжон эркаланиб, отасининг елкасига осилди.
E) Меҳмонларга овқат тайёрланди.

155. Қайси қатордаги гапда равишдош иштирок этган?
A) Бемор отамни кўргани касалхонага бордим.
B) Кўрганни эшитган енгди.
C) Яхши кўрганимни биласиз-да!
D) Мен гулхан атрофида ўтирганларни йилқи боқувчилар деб янглишган эканман.
E) Ўз ваъдамдан қайтадиган одатим йўқ.

156. Ўзбек тилидаги сўз туркумларининг сони қайси қаторда тўғри берилган?
A) 12 та.
B) 6 та.
C) 8 та.
D) 9 та.
E) 10 та.

157. Гап бўлаги вазифасида кела олмайдиган сўз туркумлари қайси қаторда берилган?
A) Мустақил сўз туркумлари.
B) От, олмош, равиш.
C) Боғловчи, юклама, кўмакчи.
D) Феъл.
E) Сон, сифат.

158. Ҳосил олдик бирикмаси тобе боғланишнинг қайси турига мансуб?
A) Тобе боғланишга мансуб эмас
B) Мослашув.
C) Бошқарув.
D) Битишув.
E) Тенг боғланиш.

159. Қуйидаги гапда ҳолнинг маъно ва вазифасига кўра қайси тури ифодаланган?
Улар кулиб-кулиб гапиришди.
A) Равиш ҳоли.
B) Пайт ҳоли.
C) Мақсад ҳоли.
D) Сабаб ҳоли.
E) Даража-миқдор ҳоли.

160. Қайси қаторда содда йиғиқ гап берилган?
A) Қолган ишга қор ёғар.
B) Мен бугун келдим.
C) Қаламда ёздим.
D) Қовун, тарвуз, узум пишди.
E) Оромгоҳ ҳавоси салқин.

161. Бир бош бўлакли (бир таркибли) гап берилган қаторни топинг.
A) Болалар ҳадеб кулишарди.
B) Ўқишларим битгунга қадар, деярли ҳар кун уларнинг уйига борардим.
C) Баҳор келди.
D) Баҳор бу йил эрта келди.
E) Аваз унга умид билан қаради.

162. Қўшни ҳовлидан чақалоқнинг инга-ингаси эшитилиб турарди. Ушбу гапда эга қайси сўз туркуми билан ифодаланган?
A) Модал сўз билан.
B) От билан.
C) Олмош билан.
D) Сифат билан.
E) Тақлидий сўз билан.

163. Қуйидаги гапда қандай бўлак уюшган?
Ёзувчилар, композиторлар, рассомлар, турмушни чуқур ўрганингиз!
A) Ундалма уюшган.
B) Эга уюшган.
C) Аниқловчи уюшган.
D) Тўлдирувчи уюшган.
E) Ҳол уюшган.

164. Қайси қаторда қўшма гап берилган?
A) Тарам-тарам олмаларни, асл нашватиларни, пўсти юпқа луччак шафтолиларни айтмайсизми.
B) Ўлмас на домладан, на унинг хотинларидан ширин сўз эшитар эди.
C) У суҳбатни на тинглади, на ёзди.
D) Тунов куни, йигитлар даштга кетаётганларида, Гулчеҳра уни уйларига бошлаб борди.
E) Ундан на хат бор, на хабар.

165. Қайси қаторда эга эргаш гапли қўшма гап берилган?
A) Кўпчилик қаерда бўлса, сен ҳам шу ерда бўл.
B) Кимки бировга чуқур қазиса, унга ўзи йиқилади.
C) Ер ўрик эмаски, ўзи гуллаб, ўзи пишса.
D) Шундай кишилар борки, кўриб ҳавасинг келади.
E) Сиз ўқирсиз деб, мен бу китобни олдим.

166. Қуйидаги гап қўшма гапнинг қайси турига мансуб?
Офтоб сўнди-ю, уфқда қип-қизил шафақ ёнди.
A) Содда ёйиқ гап.
B) Боғланган қўшма гап.
C) Боғловчисиз қўшма гап.
D) Эргашган қўшма гап.
E) Ажратилган бўлакли содда гап.

167. Қайси қаторда ўзбек тилидаги сўзларнинг одатдаги тартиби ўзгарган?
A) Биз пахтадан мўл ҳосил олдик.
B) Мен институтга ўқиш учун келганман.
C) Минорадан тушолмай қолди бувант.
D) Қиш тугади, яна баҳор келди.
E) Аҳмаджон пахтани ҳаммадан кўп теради.

168. Қайси қаторда ўзлаштирма гап берилган?
A) Бошқа бир косага: «Илмнинг ибтидоси аччиқ, сўнгги болдан ҳам тотли», — деб ёзилганди.
B) «Сиз ҳаддан зиёд кўнгилчан ва олижанобсиз», — деб эътироз билдирди Ҳайдар.
C) Кейин Сарви ҳақида гапирди, унга насиҳат беришни, йўлга солишни айтди.
D) «Халқ нимани маслаҳат берса, ўшани қилинг», — деди Ҳайдарбек.
E) «Қўлингиздаги қанақа асо?» — сўрадим мен.

169. Тилнинг луғат бойлиги тилшуносликнинг қайси бўлимида ўрганилади?
A) Фонетикада.
B) Морфологияда.
C) Лексикологияда.
D) Синтаксисда.
E) Услубшуносликда.

170. Қайси қатордаги гапда «тош» сўзи бош маънода қўлланган?
A) Тошбақа фойдали жониворлардан ҳисобланади.
B) Тош йўл жуда тор эди.
C) У мактабда ўқиган пайтларда ҳам тошюрак эди.
D) Шунчалик тошбағир онани биринчи кўришим.
E) Ушбу китоб тошбосма усулда нашр қилинган.

171. Ўзаро синоним бўлган қуйидаги сўзлардан қайси бири услубий жиҳатдан бетараф?
A) Турқ.
B) Ораз.
C) Рухсор.
D) Юз.
E) Башара.

172. Фан-техникага оид тушунчаларни аниқ ифодаловчи сўзлар қандай номланади?
A) Терминлар.
B) Янги сўзлар.
C) Кўп маъноли сўзлар.
D) Шевага хос сўзлар.
E) Жаргонлар.

173. Сўз маъносининг кўчиш усуллари қайси қаторда тўғри берилган?
A) Эскирган сўзлар, янги сўзлар.
B) Омоним, синоним, антоним.
C) Бир маънолилик ва кўп маънолилик.
D) Тарихий сўзлар ва архаизмлар.
E) Метафора, метонимия, синекдоха, вазифадошлик.

174. Жавобларнинг қайси бирида ибора (фразеологик бирлик) қўлланмаган?
A) У шаҳарга умид билан борган эди, лекин тарвузи қўлтиғидан тушиб қайтиб келди.
B) Аравани қуруқ олиб қочиш эви билан-да.
C) Йўқлаб келибсан, бошим осмонга етди.
D) Қорасочнинг дили сиёҳ бўлиб, бирдан хўрлиги келди.
E) Ҳар қандай темир ёки пўлатни занг чиритади.

175. Қайси қатордаги гапда кўчма маъноли сўз қўлланган?
A) Ариқ-зовурлар аллақачон қазиб, тозалаб қўйилган эди.
B) Сизнинг келишингизни эшитиб, бутун Марғилон кўчиб чиқди.
C) Кийикчамга уйча ясадим.
D) Ёғочни бир қарич-бир қарич қилиб арралай бошладилар.
E) Навоий шаҳарда бундай муассасаларни кўплаб барпо қилди.

176. Қайси қаторда қаратқич келишиги ўрнида тушум келишиги қўшимчаси қўлланган?
A) Навоий гулни северди.
B) Дарё сувини баҳор ширар, одам қадрини меҳнат оширар.
C) Ёрмат жаҳли чиққанидан отларни қамчиларди.
D) Бирлашган ёвни қайтарар.
E) Латифжонни адаси сўзини устидан чиқди.

177. Навоийнинг «Лайли ва Мажнун» достони бош қаҳрамонининг асл исми қайси қаторда берилган?
A) Қайс.
B) Меҳр.
C) Суҳайл.
D) Шопур.
E) Шеруя.

178. Шарқ адабиётидаги энг кичик ҳажмли шеърий жанр?
A) Мураббаъ.
B) Рубоий.
C) Туюқ.
D) Фард.
E) Қитъа.

179. Қуйидаги парча кимнинг қайси асаридан олинган ва унда қайси образ ҳақида гап боради?
«...нинг қизиқ бир табиати бор: хотини билангина эмас, умуман, уй ичиси билан ҳар қандай масала устида бўлса-бўлсин узоқ сўзлашиб ўтирмайди»
A) Юқоридаги жавобларда адибнинг, асарнинг, қаҳрамоннинг номи қайд этилмаган.
B) Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Акбарали мингбоши.
C) Қодирий. «Меҳробдан чаён». Солиҳ махдум.
D) Қодирий. «Ўтган кунлар». Юсуфбек ҳожи.
E) Ойбек. «Қутлуғ қон». Мирзакаримбой.

180. Қуйидаги мавзулардан қайси бири Бобур рубоийларида етакчи ўрин эгаллайди?
A) мардлик ва жасорат.
B) ишқий мавзу.
C) сўфиёна мавзу.
D) майпарастлик.
E) ёр ва диёрни қўмсаш.

181. Дантенинг «Илоҳий комедия» асарини ўзбек тилига ўгирган шоир ким?
A) У. Азимов.
B) Э. Воҳидов.
C) А. Орипов.
D) А. Мухтор.
E) Р. Парфи.

182. Қайси адибнинг асарларидан бирида алланинг бола руҳий оламига таъсири ҳақида фикр юритилган?
A) Чўлпон.
B) Абдулла Авлоний.
C) Фитрат.
D) Беҳбудий.
E) Ҳамза.

183. Фурқатнинг: «Кириб алқисса, ҳикматхона ичра Ҳама илмини кўрдук тилгироми», — байти қайси асарига мансуб?
A) Қайд этилган асарларда бу байт ёзилмаган.
B) «Гимназия».
C) «Виставка хусусида».
D) «Акт мажлиси хусусида».
E) «Илм хосияти».

184. Матлаъ нима?
A) Ғазалда умуман матлаъ бўлмайди.
B) Ғазалнинг алоҳида олинган ҳар бир байти.
C) Ғазалнинг энг сўнгги байти.
D) Ғазалнинг ўзаро қофияланувчи мисралардан ташкил топган биринчи байти.
E) Ғазалнинг иккинчи байти.

185. «Она тилим — онажоним тили бу,
Бешикданоқ сингган жону қулоққа.
Элу юртим, хонумоним тили бу,
Қадимликда ўхшар она тупроққа...»
сатрлари билан бошланувчи
шеър кимнинг қаламига мансуб?
A) Миртемир.
B) Зулфия.
C) Э. Воҳидов.
D) А. Орипов.
E) Шайхзода.

186. Ойбекнинг Хорижий Шарқ мавзуида ёзган асарининг номи нима?
A) «Бахтигул ва Соғиндиқ».
B) «Қуёш қораймас».
C) «Улуғ йўл».
D) «Нур қидириб».
E) «Қутлуғ қон».

187. Одил Ёқубовнинг тарихий романи?
A) «Чинор».
B) «Кўҳна дунё».
C) «Юлдузли тунлар».
D) «Давр менинг тақдиримда».
E) «Диёнат».

188. Мураббаъга хос қофияланиш тартиби қайси жавобда тўғри кўрсатилган?
A) а-б-а-б, в-г-в-г.
B) а-а-а-а.
C) а-а-б-а.
D) а-а-а-а, б-б-б-а, в-в-в-а...
E) а-а-б-б, в-в-г-г.

189. Ҳаётдаги бирор воқеани танқидий баён қилувчи асарни топинг.
A) Фельетон.
B) Достон.
C) Ҳикоя.
D) Масал.
E) Аския.

190. Мухаммасга хос қофияланиш тартиби қайси жавобда тўғри кўрсатилган?
A) а-а-а-а-б-б, в-в-в-в-б-б...
B) а-а, а-б, а-в, а-г...
C) а-б-а-б, в-г-в-г, д-е-д-е...
D) а-а-а-а, б-б-б-б, в-в-в-в...
E) а-а-а-б-б, в-в-в-б-б...

191. Рубоий нима?
A) Беш мисрадан тузилган бир неча бандлардан иборат бўлиб, а-а-а-а-а, б-б-б-б-а, тарзида қофияланади.
B) Шеър системасидаги уч байтдан ўн тўққиз байтгача бўлган Шарқ халқлари, жумладан, ўзбек адабиётидаги лирик шеър, а-а, б-а, в-а, г-а ва ҳ.к.
C) Ҳазаж баҳрининг ахраб ва ахрам шажараларида ёзилган, тўрт мисрадан иборат ишқий, ахлоқий, сиёсий-фалсафий мавзулардаги шеър.
D) Саккиз мисрали бир неча банддан иборат бўлиб, биринчи банд ягона қофияланишга эга, қолган бандларнинг етти мисраси ўзаро, саккизинчи мисраси биринчи бандга қофиядош бўлади.
E) Ҳар бири олти мисрали бир неча бандлардан иборат бўлади. Биринчи банд ўзаро, қолган бандларнинг беш мисраси ўзаро ва олтинчи мисралари биринчи бандга қофиядош бўлади.

192. «Туя билан бўталоқ» масалида акс этган асосий ғояни белгиланг.
A) Яхшилик ва эзгулик.
B) Меҳр-мурувват.
C) Эрк ва озодлик.
D) Эрксизлик ва ночорлик.
E) Саховат, мурувват.

(Тест савол-жавобларини Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, ТТМ ва «Маърифат» газетаси таҳририяти рухсатисиз чоп этиш ва тарқатиш мумкин эмас).

Расмий бўлим

ИМТИҲОНЛАР ЯҚИН

Халқ таълими вазири «Ўзбекистон Республикаси умумтаълим мактаблари ва ҳунар-техника билим юртларида 1994-95 ўқув йилини якунлаш ҳамда синфдан-синфга кўчириш ва битириш имтиҳонларини ўтказиш тўғрисида»ги буйруқни имзолади.

Буйруқда қайд этиладики, барча турдаги мактаблар, мактаб-интернатларнинг 1—11(12)-синфларида ўқув машғулотлари 25 майда, ҳунар-техника билим юртларида эса 30 июнда тугалланади.

Меҳнат таълими бўйича амалий машғулотлар ўқув режасига мувофиқ амалга оширилади. Чақириққача ёшларни тайёрлаш курсини ўрганадиган ўғил болаларнинг ўқув-дала машғулотлари ўқув йили якунланиши арафасида уч кун давомида мактаб базасида ўқув машғулотлари соати ҳисобидан ўтказилади.

Барча турдаги умумтаълим мактабларида битириш имтиҳонлари қуйидаги муддатларда ўтказилиши лозим:

Кундузги мактабларнинг 9-синфларида 1 июндан 10 июнгача, 11-синфларида 1 июндан 18 июнгача.

Кечки (навбатли) мактабларнинг 9-синфларида 27 майдан 4 июнгача, 11(12)-синфларида 27 майдан 16 июнгача.

Барча турдаги умумтаълим мактаблари, мактаб-интернатларнинг (қайси тилди ўқитилишидан қатъи назар) 5 — 8-синфлари ва 10-синфларида ҳамда кечки (навбатли) мактабларнинг 6 — 8-синфлари ва 10 — 11-синфларида 2 та фандан синфдан-синфга кўчириш имтиҳонлари ўтказилади. Бу имтиҳонлардан биттаси ўқиш ўзбек тилида олиб бориладиган мактабларда она тилидан, ўқиш бошқа тилларда олиб бориладиган мактабларда ўзбек (давлат) тилидан бўлади. Синфдан-синфга кўчириш бўйича иккинчи имтиҳонни ҳар бир синф учун мактаб педагогика кенгаши белгилайди.

Янги турдаги мактаблар, мактаб-интернатлар,айрим фанлар чуқур ўргатилган мактаблар ва синфлар, шунингдек, катталар таълими марказларида махсус фанлардан (юқорида белгиланган 2 та имтиҳондан ташқари) қўшимча имтиҳонлар белгилаш ҳуқуқи педагогик кенгаш ихтиёрига берилади. (Имтиҳон топшириқлари ўқитувчилар томонидан тузилади ва метод бирлашма томонидан кўрилиб, мактаб директори томонидан тасдиқланади).

Ўқитувчиларга синфдан-синфга кўчириш имтиҳонларини ўзлари танлаган шакл ва усулларидан (мавзуни ёқлаш, билетлар асосида жавоб бериш, тест-синов асосида, ЭҲМ ёрдамида ва бошқалар) фойдаланган ҳолда ўтказиш ҳуқуқи берилади ва диктант, баён матнларини тайёрлашга рухсат этилади. Ёзма имтиҳон учун матнлар, оғзаки имтиҳон топшириқлари мактаб метод бирлашмалари томонидан кўриб чиқилиб, мактаб директори томонидан тасдиқланиши лозим.

Имтиҳон топшириладиган фанларни аъло баҳога ўзлаштирган, хулқи намунали бўлган ўқувчилар ва умумтаълим фанларидан ўтказилган Республика ва вилоят олимпиадаларининг ғолиблари мазкур фанлар бўйича синфдан-синфга кўчириш имтиҳонларидан озод этилади.

Махсус мактаблар, интернатлар, жисмоний ва ақлан заиф ўқувчилар мактаблари ва синфларида, шунингдек, заиф кўрувчи ва кўзи ожиз, кар ва заиф эшитувчиларнинг кечки (навбатли) мактабларида, ахлоқ тузатиш меҳнат корхоналари қошидаги синф ва малака синфларида синфдан-синфга кўчириш имтиҳонлари ўтказилмайди.

Вазирлик буйруғи бўйича умумтаълим мактаблари, мактаб — интернатлари, кечки (навбатли) ва янги турдаги мактаблар, катталар таълими марказларида қуйидаги фанлардан битириш имтиҳонлари ҳамда белгиланган муддатларда ёзма имтиҳонлар ўтказилади.

Кундузги мактабларнинг 9-синфларида:

— она тили ва адабиёт (ижодий баён) — 3 июнь;

— математика (ёзма) — 7 июнь;

— жисмоний тарбия;

— Ўзбекистон халқлари тарихи (оғзаки);

— Ўзбек (давлат) тили, ўзбек тилида ўқитилмайдиган барча мактабларда (оғзаки).

11-синфларида:

— она тили ва адабиёт (иншо) — 5 июнь;

— математика (ёзма) — 8 июнь;

— физика (оғзаки);

— жисмоний тарбия;

— кимё (оғзаки);

— ўзбек (давлат) тили,. ўзбек тилида ўқитилмайдиган барча мактабларда (оғзаки).

Кечки (навбатли) мактабларнинг 12-синфларида:

— она тили ва адабиёт (иншо) — 5 июнь;

— математика (ёзма) — 8 июнь;

— физика (оғзаки);

— кимё (оғзаки);

— ўзбек (давлат) тили, ўзбек тилида ўқитилмайдиган барча мактабларда (оғзаки).

Кечки (навбатли) мактабларнинг 9-синфларида:

— она тили ва адабиёт (ижодий баён) — 3 июнь;

— математика (ёзма) — 30 май;

— Ўзбекистон халқлари тарихи (оғзаки);

— ўзбек (давлат) тили, ўзбек тилида ўқитилмайдиган барча мактабларда (оғзаки).

Умумтаълим мактабларининг битирувчи 9 — 11-синфларида жимсоний тарбиядан имтиҳон 1995 йилнинг 20 апрелидан 13 майгача ўтказилиши лозим. Агар шароит бўлмаса, педагогика кенгашининг қарори билан имтиҳон ўрнига зачет олиниши мумкин. Катталар таълими марказларида жисмоний тарбия ўқитилмаётганлиги сабабли бу фандан ўқувчилар имтиҳон топширмайдилар.

Битириш имтиҳонлари кўр, заиф кўрувчи, заиф эшитувчи полиомэлит ва церебрал шол, нутқида нуқсони бўлган, руҳий ривожланиши кечиккан ўқувчиларнинг махсус-умумтаълим, кечки (навбатли) мактаблари, мактаб-интернатларида битириш имтиҳонларини ўтказиш умумий таълим мактаблари учун белгиланган фанлардан белгиланган ва муддатларда ўтказилиши тавсия этилади. Мазкур мактабларда жисмоний тарбия фанидан имтиҳон ўтказилмайди. Ақли заиф болаларнинг махсус мактаби, мактаб-интернатларида фақат меҳнат малакаси бўйича битириш имтиҳонлари ўтказилади. Имтиҳонларни ўтказиш муддати мактаб педагогика кенгаши томонидан белгиланади.

Ҳунар-техника билим юртларида амалдаги дастур асосида қуйидаги умумтаълим фанларидан имтиҳонлар ўтказилади.

Иккинчи курсларда:

— математика (ёзма);

— физика (оғзаки);

— кимё (оғзаки);

— тарих (оғзаки);

— ўзбек (давлат) тили, ўзбек тилида ўқитилмайдиган барча мактабларда (оғзаки).

Учинчи курсларда:

— «Инсон ва жамият» (оғзаки);

— жисмоний тарбия (оғзаки);

— она тили ва адабиёт (иншо);

— ўзбек (давлат) тили, ўзбек тилида ўқитилмайдиган барча муассасаларда (оғзаки).

Ҳунар таълимига оид фанлар бўйича имтиҳонлар амалдаги ўқув режа ва дастурлар асосида ўтказилиши лозим. Имтиҳон ўтказилмайдиган фанлардан эса ўқувчиларнинг йил давомида аниқланган билимлари якунлари асосида ёки синов ўтказиш йўли билан якуний баҳо чиқарилади.

Бу йил битириш имтиҳонларини тест усулида ЭҲМ дан фойдаланган ҳолда топшириш бўйича тажрибаларни давом эттиришга қарор қилинди. Тажриба майдонлари географияси кенгайди. Бу йил Андижон, Бухоро, Жиззах, Наманган, Навоий, Самарқанд, Гулистон, Термиз, Фарғона, Урганч, Қарши, Нукус шаҳарлари ва Тошкент вилоятининг Ангрен шаҳри ҳамда Тошкент шаҳрининг Миробод туманидаги мактабларда битириш имтиҳонлари РТИММ билан ҳамкорликда тест-синов асосида ЭҲМ ёрдамида ўтказилади.

Буйруқда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, барча вилоят халқ таълими бошқармалари ва Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармасига Республика таълим илмий-методика маркази томонидан тайёрланган методик тавсиялар асосида синфдан-синфга кўчириш ва битириш имтиҳонларини ўтказишни ташкил қилиш, тест-синов асосида ЭҲМ ёрдамида ўтказилган битириш имтиҳонларининг натижаларини тўла таҳлил қилиб, бу ҳақдаги маълумотни РТИММ га етказиб бериш топшириғи берилди.

Халқ таълими ва Соғлиқни сақлаш вазирликларининг биргаликдаги фармойишига (имтиҳонлардан озод этилиш ҳуқуқини берувчи касалликлар рўйхати тасдиғига) мувофиқ касал болалар фақат медицина комиссияси хулосаси асосидагина синфдан-синфга кўчириш ва битириш имтиҳонларидан озод этилишлари мумкин.

Республикамиз ҳудудида жойлашган ўқиш қозоқ, туркман, қирғиз, тожик тилида олиб бориладиган мактаблар имтиҳонлар мавсумини Қозоғистон, Туркманистон, Қирғизистон, Тожикистон таълим вазирликларининг тааллуқли равишдаги буйруқларига мувофиқ, лекин Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги белгилаган муддатларда ўтказадилар.

Қозоғистон, Тожикистон, Қирғизистон, Туркманистондаги ўқиш ўзбек тилида олиб бориладиган мактаблар, ўтган йиллардаги сингари бу йил ҳам қуйидаги тартибда имтиҳон материаллари билан таъминланадилар: Андижон вилояти Қирғизистондаги, Тошкент вилояти Қозоғистондаги, Хоразм вилояти Туркманистондаги, Самарқанд вилояти Тожикистондаги ўқиш ўзбек тилида олиб бориладиган мактаблар учун имтиҳон материалларини тайёрлаб берадилар.

Республика таълим илмий-методика марказига 1 мартга қадар битириш имтиҳонлари учун имтиҳон материалларини, 1 майга қадар ЭҲМ дан фойдаланиш асосида тест-синовлари учун топшириқларни тайёрлаш, барча турдаги мактаблар ва ҳунар-техника билим юртлари учун синфдан-синфга кўчириш ҳамда битириш имтиҳонлари баҳо мезонларини ишлаб чиқиш топширилди.

Мазкур буйруққа мувофиқ халқ таълими вазирининг 1994 йил 14 январдаги «Ўзбекитон Республикаси умумтаълим мактаблари ўқувчиларининг синфдан-синфга кўчириш ва битириш имтиҳонлари тўғрисида»-ги инструкциялари ўз кучини йўқотган ҳисобланади.

1-Тошкент индустриал-педагогика техникуми 50 ёшда

ЁШЛАР СЕВГАН БИЛИМГОҲ

Республикамиз мустақилликни қўлга киритганидан буён ўтган тарихан ғоят қисқа даврда мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий, маънавий ҳаётида туб ўзгаришлар рўй берди. Жумладан, халқ таълими соҳасида ҳам ислоҳотлар дадил амалга оширилмоқда. Буни 1-Тошкент индустриал-педагогика техникуми фаолияти мисолида ҳам кўриш мумкин.

Бу йил ўзининг 50 ёшини нишонлаётган техникумимиз Ўрта Осиё минтақасида ўқув юртлари учун ишлаб чиқариш таълими усталарини тайёрлаш бўйича биринчи ўрта махсус билим юрти сифатида юзага келган эди. Айни пайтда бу ерда дастгоҳда металларга ишлов бериш, асбоб-ускуна ишлаб чиқариш, саноат корхоналари электр ускуналари, қуймачилик ишлаб чиқариши ихтисосликлари бўйича мутахассислар тайёрланмоқда. Шунингдек, саноат ускуналарини йиғиш ва таъмирлаш, саноат қурилиши, қуйма ва штамповкачилик ишлаб чиқариши, ҳарбий тайёрлов бўлимлари ҳам фаолият кўрсатиб, уларда тайёрланаётган мутахассислар ўқув юрти мавқеини янада мустаҳкамламоқда.

Ўтган ярим аср мобайнида билим юртимиз 11 мингдан зиёд малакали ишлаб чиқариш усталарини тарбиялаб, мамлакатимиз халқ хўжалигининг турли жабҳаларига йўллади. Техникумнинг нафақат Ўрта Осиё минтақаси, балки Осиё, Африка ва Лотин Америкаси давлатларига ҳам юқори малакали мутахассислар етиштириб беришда муносиб ҳиссаси бор.

Зарур ихтисослар бўйича кадрлар тайёрлашни ташкил этиш, айниқса, билим масканининг биринчи педагог раҳбарлари М. Иванченко, В. Зюбан, С. Тельман, А. Насташевский, М. Жариков, В. Карабчинская, У. Гуськов, В. Карпенко, Р. Жабборхўжаев ва бошқаларнинг хизматлари каттадир. Ҳозирги кунда техникум жамоаси таълим-тарбия ишларини уларнинг бой тажрибасига таянган ҳолда олиб боришмоқда.

Ўқув юртида ўқитувчи ва усталарнинг билим, малака ва маҳоратларини вақти-вақти билан синовдан ўтказиб, уларга тегишли баҳо бериб турувчи доимий гуруҳ самарали фаолият кўрсатмоқда. Доимий гуруҳ маълумотларига кўра, шуни айтиш мумкинки, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи М. Ҳусанов, ҳунар-техника таълими аълочилари В. Антонов, Ю. Усмонов, А. Маҳбубов, фан номзодлари Т. Абдураҳмонова, Х. Эшқобилов, Ғ. Ҳакимов, К. Пўлатов, И. Даминов сингари юқори малакали ўқитувчилар, ишлаб чиқариш таълими усталари, тарбиячилари, касбий жиҳатдан маҳоратли, маънавий-руҳий жиҳатдан етук мутахассисларни тайёрлашда бор билим, тажриба ва куч-ғайратларини аямай меҳнат қилмоқдалар.

Республикамизда «Таълим тўғрисида»ги Қонунни амалга ошира бориб, техникумда 1991 йилдан бошлаб синов-тажриба тариқасида коллеж гуруҳлари ташкил қилинди. Бу гуруҳларни аъло даражада битирган иқтидорли талабалар эса Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтида сиртдан ўқишни давом эттиришлари мумкин.

Техникум ўз фаолияти мобайнида ўқув ва моддий-техника асосларини кенгайтириб, мустаҳкамлаб боряпти. Масалан, педагогларимизнинг ўз кучи билан ўқув режа ва дастурлари ишлаб чиқилди ва кўргазмали қуроллар, дидактик материаллар, таълимнинг техник воситалари билан жиҳозланган ўқув-услубий хоналар, ўқув-тажриба лабораториялари ташкил қилинди. Шунингдек, кириш имтиҳонлари тест-синов усулида ЭҲМ билан жиҳозланган компьютер хоналарида қабул қилинмоқда. Шунингдек, соҳа бўйича бошқа ўқув юртларининг тажрибаларини ҳаётга татбиқ этиб, амалий ёрдам берувчи, уни таҳлил қилиб, янги истиқболли услубларини ишлаб чиқувчи умумтехникум синов-тажриба лабораторияси ҳам фаолият кўрсатаяпти.

Булардан ташқари «Очиқ эшиклар» кунлари мунтазам ўтказилиб, талабалар «Ташсельмаш», «Фотон», «ТТРЗ», «ДОЗ», «Таштранспорт», «Қизил тонг» каби йирик корхоналарда ўзларининг амалий фаолиятини синаб кўрмоқдалар. Битирувчи курс талабаларининг ишга жойлашиш масалалари ҳам олдиндан тузилган режа асосида ҳал қилиб борилаётир.

Ёшларни билимдон, малакали мутахассислар бўлиб етишишини назарда тутган жамоамиз аъзолари, мураббийлар ва ишлаб чиқариш усталарининг ҳар бирида тарбиявий тадбирлар тўлиқ ёритилган истиқболли иш-режа ва дастурларига эга. Ўз-ўзини бошқариш тамойилига асосланган умумтехникум ёшлар уюшмаси, талабалар касаба уюшмаси, талабалар ва хотин-қизлар кенгашлари ҳам ташкил этилган бўлиб, улар бир қатор ибратли ишларни амалга оширмоқдалар. Масалан, белгиланган дастурлардан бири асосида ҳар душанба куни эрталабки талабалар чизиғида Ўзбекистон Давлат байроғи кўтарилади, давлатимиз мадҳияси ижро этилади, жадвал бўйича биринчи дарс тарбиявий соатдан бошланади.

Ёшларни соҳасига қизиқтириш, касбга иштиёқини ошириш мақсадида турли фан тўгараклари мунтазам ишлаяпти. «Соғлом авлод учун» дастурини тўлиқ амалга ошириш борасида ҳам турли спорт тўгаракларига эгамиз. Талабалар ҳар томонлама яшаш, дам олиш шароитига эга бўлган 400 ўринли ётоқхонада яшаяптилар. Уларнинг ижтимоий аҳволи билан яқиндан танишиш ва ўқув-тарбия ишида ҳамкорлик қилиш мақсадида ота-оналар билан мастаҳкам алоқалар ўрнатилган. Техникум жамоасига Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, Тошкент Жомеъ масжиди ва бошқа ташкилотлар ҳомийлик қилмоқдалар.

Ҳаёт тўхтовсиз ривожланишда. Таълим-тарбия соҳасида ҳам замон олдимизга янги-янги вазифалар қўймоқда. Бу вазифалар Президентимиз И. А. Каримовнинг биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузасида: «Келажакда Ўзбекистон юксак даражада тараққий этган иқтисоди билангина эмас, балки билимдон, маънавий жиҳатдан етук фарзандлари билан ҳам жаҳонни қойил қолдириши лозим»,—дея айтган ҳаётий йўл-йўриқларига асосланган. Бу муҳим қоидалар педагогик жамоамиз учун ҳам фаолиятимизнинг бош мезони, мақсади, дастури бўлиб қолади.

Эргаш ҒАФУРЖОНОВ,
Техникум директори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Суратларда: техникум ҳаётидан лавҳалар.
Ҳаким СОЛИҲОВ олган суратлар.

Спорт

ҒОЛИБЛАР — ҲУРМАТ ШОҲСУПАСИДА

Илгари хабар қилинганидек, пойтахтимизнинг «Пахтакор» теннис клуби кортларида бир ҳафта мобайнида Мирзо Улуғбек таваллудининг 601 йиллиги ва Наврўз байрами муносабати билан уюштирилган теннис мусобақалари қизғин курашлар остида ўтди.

Мусобақа котибаси Алла Анваровна Богатова мусобақада уч хил ёш тоифасида /1978-81, 1982-84, 1985 йилда туғилган ва ундан кичикроқ ёшдагилар / ўртасида ўтказилган беллашувларда 186 ўқувчи муросасиз кураш олиб борганликларини айтиб, эндигина спортга қадам қўяётган ёшларда ҳам ирода кучи, ғалабага ишонч хислатлари шаклланаётганлиги мутахассисларда ва томошабинларда яхши таассурот қолдирганлигини мамнуният билан тилга олди.

Теннисчи ўқувчилар баҳсида биринчи гуруҳда ўғил болалар ўртасида «Динамо» жамияти вакили А. Какурин, қизлар ўртасида ҳам шу жамият спортчиси И. Тўлаганова, иккинчи гуруҳда ўғил болалар ўртасида Д. Салимсоқов /касаба уюшмалари вакили/, қизлар ўртасида «Пахтакор» жамиятидан Я. Насаченко, кичик ёшдагилар гуруҳида В. Какурин /»Динамо» ва Е. Рябцева /»Пахтакор»/ ғолибликни қўлга киритишди.

Жуфтлик мусобақалари ҳам кескин курашлар остида ўтди. Бу беллашувларда Э. Мурашов — У. Раҳматуллаев ва М. Джорджио — И. Тўлаганова жуфтликлари юксак маҳорат кўрсатиб, ҳурмат шоҳсупасидан жой олишди.

Мусобақа чемпионлари ва совриндорларга Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Республика Спорт қўмитаси ҳамда Улуғбек фондининг дипломлари, биллур кубоклар ва қимматбаҳо совғалари топширилди.

Мухбиримиз.

Ўзбек тили доимий анжуманига

«МЕНИ МЕН ДЕМАСЛАР, ЎЗ ТИЛИМНИ БИЛМАСАМ»

Тил ҳақида гап кетар экан, аввало, тилга бўлган муносабат элга, миллатга бўлган муносабат эканлигини унутмаслик керак. Миллатнинг асосий белгиси бўлган ўз она тилига, умуман, ҳар қандай миллий тилга тўғри муносабатда бўлиш, унга ҳурмат-эҳтиром билан ёндошиш ҳар бир кишининг асосий вазифаси ҳисобланади. Тилдан ажралган халқнинг ўзига хос миллий белгилари ҳам барҳам топиши, бошқа миллат таркибига сингиб кетишига олиб келиши муқаррарлигини унутмаслик керак.

Ўз она тилини ҳимоя қилиш ҳар бир фуқаронинг ватанпарварлик бурчидир. Ўзбек адабий тилининг асосчиси, мутафаккир шоир ва давлат арбоби Алишер Навоий ўзбек тилининг беқиёс бойлигини намойиш этиб, уни чет таъсирлардан ҳимоя қилган эди. Гарчи ўзбек бўла туриб, ўз тилини яхши билмай, ҳатто ки менсимай ўзга тилда ижод қилган шоирларни қаттиқ танқид қилиб, «Муҳокамат-ул-луғатайн» асарида: «Турк улусининг хуштаъблари мажмуи сорт (форс) тили билан назм айтқойлар ва билкулли (бутунлай) турк тили била айтмағайлар, балки кўпи айта олмағайлар» деган эди.

Истиқлолимиз туфайли «Давлат тили ҳақида»ги Қонуннинг қабул қилишниши давр талаби бўлиб, у мазмун эътибори билан ўзбек тилининг мавқеини ошириш, уни жаҳон тиллари даражасига кўтариш, шунингдек, жумҳуриятимиздаги миллатларни жипслаштиришга, миллатлар ҳамдўстлигини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Дарҳақиқат, ўзбек тили мустақил Ўзбекистон Республикасининг давлат тили сифатида шаклланди, янги тараққиёт сари чиқиб олди. Шу ўринда Президентимиз Ислом Каримовнинг она тилининг аҳамияти ҳақидаги қимматли фикрларини келтириш жоиздир: «Она тилининг буюк аҳамияти шундаки, у маънавият белгиси сифатида кишиларни яқин қилиб жипслаштиради... Маънавиятни мустаҳкамлаш учун меҳнат ва маблағни аяш ўз келажагига болта уруш демакдир». Шу боис ҳозирги кунда ўзбек тилининг мавқеини кўтариш, унинг устуворлигини таъминлаш, халқ хўжалигининг барча тармоқларида қўлланиш доирасини қувватлаш жумҳуриятимизнинг ҳар бир фуқароси учун муқаддасдир.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, ўзбек тилининг луғат таркибини бойитиш ва ривожлантиришда узоқ йиллар давомида бир ёқламаликка йўл қўйиб келинди. Янги тушунча ва лисони тасаввурларни ифодалашда Европа тилларидан сўз олишга катта аҳамият берилиб, ўзбек тилининг ички имкониятлари ўта камситилди. «Далат тили ҳақида»ги Қонун бу йўналишда ҳам ўзгариш ясади — ҳозирги шароитда ўзбек тилининг эркин ва тўлақонли қўлланиши учун зарур шарт-шароитларни юзага келтирди.

Қонунни ҳаётга жорий этиш деганда, аввало, она тилининг қадриятини тиклаш, унинг бошқа миллий тиллар сирасида обрўйини ошириш асосий мақсад қилиб қўйилган. Қадрият эса узоқ йиллардан буён қашшоқлашиб, туб сўзларни йўқотиб, ўрнига ўзга сўзларнинг қабул қилиниши оқибатида мажруҳланган ва натижада рўзғор тилига айланиб қолган ўзбек тилига қайта жон ато қилиш демакдир. Қайта жон ато этиш эса етти ўлчаб бир кесиш, олдин ўйлаб, кейин сўзлаш асосида шеваларимизда мавжуд бўлиб, адабий тилимизда ишлатилмай келинаётган сўз ва сўз бирикмаларини тиклаш — миллий адабий тилнинг истеъмол доирасига олиб кириш ҳисобланади.

Шуни унутмаслик керакки, ўзбек тилининг луғат таркибини бойитиш бу Ғарб тилларидан кириб келган сўзлардан воз кечиб, унинг муқобили сифатида Шарқ тилларидан кўпчиликка тушунарсиз сўзларни қабул қилиш эмас, балки биринчи навбатда она тилининг ўз ички имкониятларидан, шевалардан излаб кўриш ва мос сўзларни қабул қилишдан иборатдир. Аксинча, муқобили топилмаса, ғарбий тиллардан кириб келиб, нутқимизда эркин қўлланаётган сўзларнинг истеъмолда қолиши мақсадга мувофиқдир.

Бундан ташқари ҳозир айрим газета ва журналларда Ғарб тилларидан ўзлашган сўзлар шаклининг бузиб берилиш ҳолларига ҳам дуч келинаяпти. Жумладан, ой номларини билдирувчи сўзлар таркибидаги юмшатиш белгисининг тушириб қолдирилиши (январ, феврал), баъзиларининг шаклий ёзилишини бузиб бериш (ўктабр, нўябр) ҳоллари ҳам учрамоқда. Бу эса халқ таълими тизимида ёзма ишларнинг имло қоидаларига тўла амал қилиниб ёзилишига тўсқинлик қилади.

«Давлат тили ҳақида»ги Қонуннинг амалда изчил татбиқ этилишида, биринчи навбатда, фуқаролардан ва, айниқса, халқ таълими ҳамда раҳбар ходимлардан масалага онгли ёндашиш, фаоллик, она тилига муҳаббат ва ватанпарварлик талаб этилади. Қонун қабул қилинганининг олтинчи йили кетаётган ҳозирги кунда юқорида қайд этилган хислатларнинг айрим раҳбар ходимларда етишмаслиги, унинг ўрнига лоқайдлик, она тилига ҳуқуқий мақом берган Қонунни менсимаслик кайфиятларининг кучлилиги сезилиб қолмоқда. Шу туфайли ҳам айрим ташкилотларда айни вақтда Давлат тилига ўтиш қийин кечмоқда. Баъзи корхоналарда расмий иш қоғозларини эскича юритиш, уларни Давлат тилига мослаштирмаслик ҳоллари ҳанузгача ҳукмрон.

Кўп миллатли Ўзбекистон диёри ўзининг саховатпешалиги, мурувватли эли, ватанпарвар ботирлари билан тарихда азалдан машҳурдир. Тўмарис ва Широқ, Спитамен, Муқанна, Темур Малик ва Жалолиддин Мангуберди, Маҳмуд Торобий ва ниҳоят, Турон элида осойишталикни барқарор қилган ҳамда шу юрт довруғини жаҳонга ёйган Амир Темур каби буюк ватанпарварларимиз сўзлашган ва улардан бизга мерос қолган ўзбек тилини кўз қорачиғидек асраб-авайлаб, келгуси авлодларга етказиш барчамизнинг бурчимиздир. Бу бурчни адо этиш эса сиз билан бизнинг шу кунлардаги саъй-ҳаракатимизга боғлиқ.

Дарҳақиқат, яқинда Жиззахда бўлиб ўтадиган «Таълим жараёнида сўз бойлигини оширишнинг асосий омиллари» мавзусидаги Ўзбек тили доимий анжумани учинчи йиғини ҳам ўзбек тилининг ҳозирги аҳволи, ўқитиш жараёнида боғча ёшидаги болалар, ўқувчи ва талабалар сўз бойлигини ошириш, шунингдек, таълим тизимида эски ўзбек ёзувини ўқитиш, нофилологик ҳамда ўзбек бўлмаган гуруҳларда ўзбек тилидан луғат бойлигини ўстириш каби қатор муаммоларга бағишланади ва бу йиғинда Давлат тилининг келгуси равнақига доир тадбирлар ҳақида ҳам фикрлашиб олинади.

Жавҳон ЛАПАСОВ,
Жиззах давлат педагогика институти ўзбек тили кафедраси мудири, ўзбек тили доимий анжумани учинчи йиғини Жиззах вилояти қўмитасининг масъул котиби.

ҚИЗИҚАРЛИ БЕЛЛАШУВ

Ўзбекистон Республикаси ҳарбий таълим лицейида Бўстонлиқ туманидаги 2*-мактаб ўқувчилари билан Тошкент шаҳридаги 230-мактаб ўқувчилари ўртасида «Ёш армиячилар» мусобақаси бўлиб ўтди.

Қизиқарли ўтган «Ёш армиячилар» кўрик-танлов мусобақалари ҳакамлар томонидан одилона баҳоланиб, дуранг (42:42) натижа билан якунланди.

Шуни мамнуният билан таъкидлаш керакки, ўтган йили Тошкент вилоят «Ёш армиячилар» мусобақасида ғолиб чиққан Бўстонлиқ туманидаги 2-мактаб ўқувчилари билан беллашган Тошкент шаҳар Ҳамза туманидаги 230-мактаб «Ёш армиячи»лари ўзларининг билимдонликлари, жисмонан бақувват, эпчил ва чаққонликларини кўрсатишди. 100 метрга югуриш, сафда юриш, қурол йиғиш ва ечиш каби кўрик-танловлардаги ғолиблар «Ёш армиячилар» мусобақаларининг таҳлил қилишда томошабинлар олқишига сазовор бўлишди.

Кўрик-танлов натижаларини мамсаро Она ҳайкали пойига ва Мустақиллик майдонидаги абадий машъалага гулчамбарлар қўйилди.

Қидирбой ТУЛАБОЕВ,
Ўзбекистон журналистлар уюшмаси аъзоси.

ОЛИМЛАР ҲАМ БАЙРАМ ҚИЛИШДИ

Тошкент давлат университетига қарашли барча талабалар уйларида Наврўз тантаналари бўлиб ўтгач, тадбирларга масъул бўлган илм аҳли докторантлар ва аспирантлар уйида байрам дастурхони ёздилар. Ўзлари тайёрлаган сумалак, баҳорий таомлар ва, албатта, ажойиб паловхонтўра дастурхон безаги бўлди. Олимларга хос бир тартибда ўтган бу тадбирда ТошДУ касаба уюшмаси иқтисодий ёрдам берган бўлса, Ёшлар қўмитаси қошидаги «Шовволар» театр-студияси даврага сайқал бериб турди.

Мухбиримиз.

Тошкент шаҳри Сирғали туманидаги 3-ўрта мактаб томонидан Мел Алексей Русланович номига берилган А 435097 рақамли ўрта маълумот тўғрисидаги етуклик аттестати йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти ректорати, касаба уюшмаси қўмитаси ва мусиқа педагогика факультети жамоаси халқ чолғу асбоблари кафедрасининг катта ўқитувчиси Йўлдошали Ботировга отаси

Ботирали КУШАЕВ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Нодира номидаги Республика Асака педагогика билим юрти директори М. Камолдиновага онаси

Турсуной КАМОЛДИНОВА

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

«МАЪРИФАТ»
ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси.

Бош муҳаррир
Саъдулла ҲАКИМ.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
Рақам ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 32-54-17, хатлар ва оммавий бўлими — 32-55-58.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.
Навбатчилар: Абдусами Ҳақбердиев, Жўрақул Исқандаров.

ИНДЕКС: 64595 Буюртма Г.-0162. 34166 нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2 босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди — 20.00. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 4 5 6